

Roč. VI.

Čís. 1.

Vychází šestkrát do roka ve volných lhůtách.
Předplácí se na celý rok 60 h, do něm. zemí 70 h,
do ostatních zemí 80 h. — Jednotlivá čísla stojí
10 h, do něm. zemí 12 h, do ostatních zemí 15 h.

 HLASY
SVATOVÁCLAVSKÉ

Sbírka časových brožur.

Majitel a vydavatel **Družstvo Vlast** v Praze 570-II.
Redaktor **Vlastimil Hálek**, farář v Liboci u Prahy.
• Administrace Praha, čis. 570-II., Žitná ulice. •

Proti heslu „Pryč od Říma“

Podává

L. † 4.

V PRAZE, 1905.

Tiskem knihtiskárny družstva Vlast.

V posledních letech vznikl vážný nepřítel církvi katolické v hesle »Pryč od Říma«. Protestantismus násilně se v něm vtírá z říše Německé k nám do české země. Krásná naše vlast jest už na hranicích svých obepjata pásem modlitebnic protestantských, zřízených jako šik proti naší sv. církvi.

Poněvadž hnutí »Pryč od Říma« vzalo původ v Němcích a šířilo se německými markami hlavně v německém území, měli mnozí lidé za to, že do něho *Čechům* nic není. To byl a je veliký omyl. Hnutí »Pryč od Říma« jest zrovna tak nebezpečno *Čechům* jako *Němcům*.

Pastoři protestantští němečtí i *čeští* byli na schůzích štváčských v Německu, když se tam kul plán pro hnutí »Pryč od Říma«, jež mělo zachvátiti *celé Čechy*, tedy nás *Čechy i Němce*. V Litoměřicích sjeli se opětně pastoři němečtí a *čeští* k společné poradě proti *nám*.

Že u nás v Čechách štvání proti katolické víře nenabylo takových rozměrů jako mezi Němci na českém pomezí, stalo se jen náhodou, že totiž odkrylo se spojení českých protestantů s německými, kteří docela otevřeně vyznávají, že chtějí z českého staroslavného království míti velkoněmeckou *provincii* pod nadvládou Pruska, tohoto hlavního staletého našeho českého a rakouského nepřítele.

Proto dne 22. září roku 1904 sešlo se české a německé duchovenstvo vikariátu vrchlabského k poradě o hnutí »Pryč od Říma«.

Schůze konala se v horském městě německém *Vrchlabí*, a zavítali do ní jako zvláštní zpravodajové důstojní páni P. Albán a P. Augustin, řeholní kněží opatství Emauzského v Praze.

V podané zprávě zjištěno, dle úředních dokladů, že od počátku hnutí až po dnešní den odpadlo 25000 katolíků k různým sektám protestantským, a že podnes odpadlíků neubývá, ale spíše přibývá.

Jako hlavní příčiny tohoto zarmucujícího zjevu uvedeny následující okolnosti:

Především *veliké peníze*, které nakládají protestanté ze sousední velkoněmecké říše na odpadlické hnutí v Rakousku, hlavně na severovýchodním pomezí českém mezi Němci.

Z peněz těch dostávají kočující pastoři a najatí náhončí slušný plat a mají zabezpečenou skvělou budoucnost v Němcích, nachytají-li u nás hodně odpadlíků na evangelickou víru.

Nejen pastoři a jejich náhončí, nýbrž i odpadlíci dostávají podpory peněžité.

Hlavně budují protestantské kostely. Přes 30 takových kostelů již jest v nejnovějším čase u nás vystavěno, a pořád se staví nové!

Na některých místech i v jedné farnosti katolické vystavěny na rychlo i dva kostely protestantské, aby katolické obyvatelstvo spíše a více přestupovalo.

Kostely a modlitebny protestantské stavějí se za německé marky v krajinách německých i *českých*, a pastoři čeští jezdí po českých osadách na přednášky a zakládají sbory, jako činí pastoři němečtí v území německém. Napřed se tlačili čeští pastoři do sokoloven, teď konají čeští pastoři rodinné večírky a zakládají modlitebny. Český pastor *Fr. Žilka* jezdil onehdy po Německu, sháněje peněžité podpory pro *české* evangelíky; že se mu dostalo a dostane žádaných marek, nelze pochybovati, vždyť se prozradilo, že se utvořil »*mezinárodní* výbor« na zevangelisování Čech! Prosím: »*mezinárodní*« výbor na poevangelisování Čech! Co tomu říká *česká* veřejnost? Což mají o Češích a jich náboženství rozhodovati protestantští Němci, Angličané, Švédové a Sasi, jak tomu bylo v třicetileté válce?

Pastoři němečtí *a čeští* dostávají pro své sbory církevní peněžité podpory z Německa *bez rozdílu národnosti*. Máme po ruce doklady, že hojně podpory dostalo se z Německa i takovým evangelickým sborům *českým*, které mezi katolíky německými žijí a třeba v celé osadě jen jednu rodinu tvoří. — Tak, abychom hned posloužili příkladem, dáno bylo pro skupinu evangelíků českých ve Valteřicích, Merklově, Pecce a ve Lhotě Zálesní r. 1903 *jeden tisíc osmdesát čtyři marky a padesát feniků*. Lanovští odpadlíci dostali přes 38000 marek a Vrchlabští ještě více.

Protestantští redaktoři němečtí *a čeští* pracují za *stejným* plánem v Němcích i v Čechách.

Dr. *Herben*, redaktor »Času«, nejen přichycen byl v Praze u německého kasina, jak šel na schůzi německých pastorů a štváčů z »rajchu« a z Čech, nýbrž i označen jest dle *jména*, že si zajel přes české hranice až do Heidelberku na podobnou schůzi německou. Přítel jeho, redaktor Schwindlovsky, dostal od spolku na tři další léta podporu ročně 25000 marek; je to týž Němec, kterého si dr. Herben přinesl do Prahy o slavnosti Husově.

Jak se štve.

Protestantské štvání proti Římu, jež rádí po vlastech našich, nechce utvrzovati evangelíkův u víře jejich, ale chce katolíkům zostuzovati náboženství katolické a odváděti je od církve římské do vyznání protestantského, v němž je tolik všelijakých věr a nevěr, že ani protestanté se v tom dobře nevyznají. Štváči tupí náboženství katolické a rozšiřují o církvi pomluvy všelijaké nespravedlivě a vynášejí protestantské »čisté« evangelium nezaslouženě, v němž však velmi mnozí pastoři a profesoři protestantské theologie nechtějí uznati nadpřirozeného zjevení Božího, hlásajíce výslovně, že nevěří v základní nauky křesťanské víry, jmenovitě v božství Pána Ježíše.

Přes hranice hrne se k nám spousta knih, brožur a časopisů, tupících ošklivě katolickou církev, překrucujících její učení a zlehčujících její rády bohoslužebné.

Všelijaké odporné a hnusné povídačky vy-
lhané o jesuitech, papežích a kněžích rozšiřují
se statisícovými letáky, jež se dávají zdarma.

Mnohý katolík se diví, když nejednou do-
stane poštou takové spisy; nemoudrý čte v nich
zvědavě, nepoučí se o pravdě, — pochybuje a
odpadává. Zde vidíte, jak protestantský účel po-
svěcuje šeredné prostředky! Na poštovních úřa-
dech mají *silné seznamy* (již dva velké sešity!)
takových »krváků« čili špinitelů katolické víry;
dva sešity obsahující jen *názvy v Rakousku za-
kázaných* brožur a spisů rozšiřujících heslo »Pryč
od Říma« a posílaných sem z protestantského
Německa. Rozšiřoval Pán Ježíš svaté evangelium
také ošklivými brožurkami a vydávali sv. Apoštolé
hanebné povídačky o poňanech, hlásající mezi
nimi křesťanství?

Užívají na svádění lidu špatných prostředků.

Na chytání odpadlíků používají u nás pro-
testantští štváči *nekalých prostředků*: staví nové
modlitebny nejen mezi evangelíky, nýbrž zúmysl-
ně mezi katolíky, aby jich k odpadlictví lákali;
tím stává se i posvátné místo agitačním prostřed-
kem, čehož nelze dosti odsouditi; zneužívají ná-
rodnosti, zvláště národního boje mezi Němci a
Čechy, jehož hledí využítovati pro svou pro-
pagandu, namlouvajíce Němcům, že protestantská
víra je vlastně německou věrou. Čechům však
tvrdí, že jsou potomky Husitů, Českých Bratří a

vůbec nejlepšími vlastenci, až jim na té i oné straně lidé lehkověrní uvěří a od Říma odpadávají; zneužívají i náboženství, protože přijímají a podržují mezi sebou i takové lidi, kteří ani po evangelicku ani po katolicku nevěří a se za bez vyznání prohlašují; staly se i případy, že penězi chtěli odpadlíky verbovat, na př. dr. Eisenkolb sliboval, že dá 200 rýnských první odpadlické nevěstě; také mámili katolíky slibováním lepších míst ve službě, ano i *hospod* používáno na děláni odpadlíků, až se proti takovým špatnostem i někteří pastoři veřejně ozvali.

Zvláštní léčka nastrojena bývá při smíšených sňatcích manželských, při čemž vše se tak provádí, že sotva z *jedenácti* smíšených manželstev najde se jedno, které by chtělo, aby děti z manželství toho pošlé, byly z polovice katolické a z polovice protestantské, to jest, hoši dle náboženství otce a děvčata dle náboženství matčiny, jak to liberální světský zákon žádá; nikoli!

Všecky děti musí býti protestantské; matka neb otec nesmí dáti a dbáti katolickému faráři žádný revers (úpis), že děti budou aspoň z části náboženství katolického.

V tomto případě jsou pastoři zpřima bezohlednými, slibujíce si, že tím způsobem snadno a jistě v budoucnosti *rozmnoží* protestantismus.

Tedy nejen německé peníze, nýbrž i ubozí katoličtí manželé vstoupivší ve sňatek smíšený,

a děti z takového sňatku vzešlé, musí rozmnožovati odpadlíky od Říma.

Tak vyhlíží ve skutečnosti evangelická — svoboda víry!

Přivádějí náboženství Kristovo v nebezpečí.

Štvaním proti Římu, jak se nyní děje, dopouštějí se súčasně činitelé očividné velezrády na víře křesťanské.

Na víře křesťanské, protože z odpadlíků nedělají věřící a hodné evangelíky, nýbrž (povětšinou) zuřivé nepřátely katolíků, kteří nezachovávají ani co Řím káže, ani co heidelberský katechismus (protestantský) učí, žijíce takměř úplně bez Boha. Mezi hlavními štváči proti Římu jsou i takoví lidé, kteří (Wolf) prohlásili písemně, že jim ani ve snu nenapadá pomáhati k vítězství evangelické *víře*, nýbrž že chtějí jen proto přestupovati k protestantům (Schönerer to řekl), aby snadněji převedli své stoupence k prvotnému náboženství staroněmeckému, to jest *k pohanství*, jak pověstný *Iro* tvrdí, že *musejí* se vrátiti časové, v nichž před (sv.) Bonifácem uctívali Němci v dubovém hájoví u Goslaru staropohanského bůžka *Wodana!* »Bez Říma a *bez bible*,« chlubil se *Schönerer*, »postaví si nová veliká Germanie (Německo) svůj velechrám. Nam *Čechům* slibuje pověstný rváč *Wolf*: Těšte se jen, římsští Čecháčkové! Přijdou doby, kdy paznechty rukou svých budete nuceni vyhrabávati starogermaňské bohy

z hrobů jejich a jim se klaněti. Němečtí národní velikáni (na př. Bismark), — toť Vaši čeští budoucí Svátí, k nimž se budete modlívati
S takovými bezbožníky spojují se němečtí a čeští pastoři, štvouce proti Římu!

Dopouštějí se velezrády.

Na rakouské veleříši a na staroslavném Českém království dopouštějí se velezrády. Řekl to nejjasnější následník trůnu, arcivévoda Frantisek Ferdinand, řekl to český poslanec dr. *Kramář*, upozorniv na nebezpečnost, jež u nás sleduje hnutí »Pryč od Říma« v politice vnitřní i zahraničné; řekly to noviny české i německé, domácí i cizozemské, *řekli to hlavní vůdcové štvanic* »Pryč od Říma«. Zde z toho aspoň tyto ukázky: Ve spisku »Německá víra« píše pastor *Bräunlich* na str. 8., že, jakmile podaří se získati *všecky* Němce pro vyznání *evangelické*, dojde brzy k uskutečnění cíle, jenž chce míti jeden národ a *jednoho císaře*. Který je to císař? Rakouský nebo německý? *Německý*, neboť týž štváčský pastor vyjádřil se (28. 2. 1899), že, jdou-li Němci zahraniční na pomoc Němcům rakouským a chtějí-li zavésti mezi Němci jen jedno — *evangelické* — náboženství, pracují »úplně v oumyslech císaře Viléma II.« Proto také řvali ve Vídeňském parlamentě Všeněmečtí štváči »Sláva Hohenzollernům« a ne Habsburkům, z jichž jasného rodu pochází náš zákonitý císař a král František Josef

I. Komu tedy pomáhají a koho posilují štváči protestantští u nás, ne-li pruskému králi, jenž pomocí evangelické víry má sjednotiti všechny Němce a protestanty v jediné mohutné říši? Úmyslem královým je, vykládá Bräunlich, aby odstraňoval překážky, jež Němce od sebe dělí. Dobrá! Které jsou překážky ty a jak se jmenují? Jedna z nich, a snad největší, je *různé* náboženství: třetina Němcův a více jest náboženství *katolického*, proto musí štváči pracovati, aby *všickni* Němci jednu víru měli; až se to stane, pak »Sláva tobě, *německá* vlasti má,« volá superintendent *Meyer* ve Cvikově, hlavní vůdce štvání proti Římu. Naším nejvyšším cílem politickým, praví odrodilec *Kutschera* v »Odinu«, je Velkoněmecko, k němuž by rakouské země z východní marky náležely jako *jeho soustátí!* V Dražďanech také vyšla knížka, v níž už se štváctí Němci o Rakousko dělí: *nás Čechy dávají Sasům*, Moravu a Slezsko Prusům, Tyroly a Solnohrad Bavorům, a na ostatní »provincie« rakouské dosedne prý nějaké kníže z Němec, jež bude poddáno německému císaři atd., že toho ani opakovati nechceme, abychom nepohoršovali dynastických citů našeho čtenářstva, které láskou a důvěrou lne k nejjasnějšímu rodu Habsburskému . . .

Čeští protestantští štváči jim pomáhají.

Bohužel, že s těmito zrádci jdou také naši *někteří čeští protestantští štváči*, bouchající do Říma, aby také hodně Čechů odpadlo k evange-

lické víře, a tím usnadnilo jednou pruskému králi zabrati staroslavné království české. Čeští pastoři dostávají z Němec *peníze pro Čechy*. Kdy nám Čechům dali co zadarmo protestantští Němci? Nenasytní Prusové, naši odvěcí nepřátelé, ti že dávají statisíce marek každoročně do Čech zadarmo, z lásky? Proč je dávají právě teď, a proč peníze neposílali dříve? Což už jsme zapomněli, jak na vozích odváželi Prusové, Sasi a Švédové český majetek, české umění? Oh, to není zadarmo? Za marky, jež nyní do Čech z Pruska jdou, budeme draho a veliké úroky platit!

Proto povstaňme jako jeden muž proti heslu »Pryč od Říma«, vidouce v něm nebezpečnost proti náboženství a vlasti, proti Habsburské dynastii, proti Praze. Volají-li Všeněmečtí stváči protestantští, že za Velkoněmecko dají »krev a olovo«, řekněme jim po staročesku: »My za Boha, za vlast a krále — až do těch hrdel a států« proti vám!

Bez rozdílu národností a smýšlení uznáno v Čechách, že třeba k svorné a veliké práci *společné* ihned přikročiti a důsledně i obětavě všecko podniknouti, aby pravda katolické víry, záchrana zbloudilých duší, jakož i osobní a stavovská čest duchovenstva a horlivých katolíků byla obhájena, aby slabí a malomyslní troufalostí a vychloubavostí protestantskou nebyli (naší vinou) v omyl uváděni, jelikož odpadlictví od katolické víry i mezi Čechy se šíří.

Proto usneseno jednomyslně, aby Spolek sv. Bonifáce, jenž má hájiti víru a potírati hnutí »Pryč od Říma«, a jemuž v čelo postavila Prozřetelnost boží u nás v Čechách ctihodného řeholníka a bohodnadšeného kněze, P. Albána z opatství Emauzského v Praze, aby Spolek sv. Bonifáce byl účinně podporován hmotně a mravně. Hmotná podpora ona záleží *v milodarech* kněžstva a věřícího lidu katolického (ročně dá každý z nás 12 haléřů, čili měsíčně *jeden* haléř), a pak se hledí k tomu, aby stálý a bezpečný pramen příjmů se otevřel, aniž by tím obtěžováno bylo na novo duhovenstvo a lid, kteří bez toho dosavadními dávkami a milodary jsou hodně vyčerpáváni.

Pramen takový se našel, a byla o něm podána písemná zevrubná a odůvodněná zpráva nejdůstojnějšimu pánu kardinálu Lvu ze Skrbenských v Praze, který další kroky s ostatními p. pány biskupy českými učinil, aby celá záležitost byla předložena k příznivému vyřízení sv. Otcí do Říma. Spolek sv. Bonifáce bude v ohrožených osadách českých a německých stavěti katolické chrámy, starati se o kněze, aby naši souvěrci nepadli do rukou nesvědomitých štváčů protestantských. Vedle toho vydává Spolek sv. Bonifáce *český a německý měsíčník* »Sv. Vojtěch« a »Sankt Bonifatius«, v nichž způsobem slušným a věcným, neurážeje osob, vykládati chce pravdu katol. víry, a nepravdu evangelického sektářství, ukazuje při tom stále na překrouceniny a vůbec na nečestný způsob boje, jenž proti »Římu« odpůrcové vedou.

Proti vlastizrádnému hnutí a bezbožnému svádění lidstva heslem: »Pryč od Říma« v bludý náboženské a v nevěru, postavil se tedy *Spolek sv. Bonifáce*; háje víry v Ježíše Krista, nejjasnějšího císaře a krále Františka Josefa I. a jeho panovnického rodu; háje celé rakouské říše a obzvláště staroslavného *království Českého*, jež chtějí štváči »Pryč od Říma« připravit na »provincii« pruského krále, z jehož zemí protestantských dostávají hojné peníze.

Katolíci! Staňte se členy »Spolku sv. Bonifáce«, jenž zdárně působí v krajích českých i německých, zaveden jsa ve všech katolických farnostech. Každý duchovní dá vám o spolku sv. Bonifáce vysvětlení, přijme Vás rád a bezplatně za členy.

Mnozí nepořádní lidé již odpadli od víry katolické a mnohé lidi lehkověrné přemlouvají nesvědomití štváči dosud, aby také odpadli.

Proč odpadávají tito ubožáci? Je nevěra, bludařství a »bez vyznání« lepším než katolická víra? Toho nikdo do opravdy tvrditi nemůže, zvláště ne v hodině smrti, kdy má se zodpovídati božskému soudci! — Proč tedy odpadli? Poněvadž nebyli o víře náležitě poučeni. Vychytralí štváči měli a mají s takovými lidmi lehkou práci; přemluví je snadno, naslibují jim všelijakých věcí, štvou je proti kněžím, chlebodárcům, mistrům, — a odpad je hotovým. Ale, co bude s ubohou *svedenou* duší?

Katolíci, stůjte na stráži! Žijte řádně! Ne-prodávejte svou duši — máte jen jednu, a jste za ni před Bohem zodpovědni! »Bez víry nelze líbiti se Bohu«, tvrdí Písmo sv. a dokládá: *Kdo chce k Bohu přijíti, musí věřiti, že Bůh jest!* A tento Bůh poslal Syna svého jednorozeného — Ježíše Krista — na svět *učit* lidi o pravém náboženství. Ježíš Kristus založil si místo sebe katolickou církev, aby po všecky dny až do skonání světa pravé náboženství lidstvu neomylně hlásala. Kdo tedy odpadá od katolické církve, odpadá od Ježíše Krista a tím i od Boha, což jest věc hrozná! —

Povinnosti členů Spolku sv. Bonifáce jsou snadné a nemnohé, totiž: 1. Aby každodenně pomodlili se »Otčenáš« a »Zdravas« s přídavkem »Sv. Bonifáci a svatí patronové čeští, orodujte za nás!« Kdo by modlitby té nevykonal (zapomněv atd.), nehřeší, protože je to pobožnost úplně dobrovolná a neváže nikoho pod hříchem. 2. Mimo to žádají se členové Spolku sv. Bonifáce, aby dle možnosti přispívali měsíčně aspoň *2 haléři* čili po 1 krejcaru na stavění nových chrámů Páně, které Spolek sv. Bonifáce chce v Čechách v lidnatých a ohrožených městech stavěti, aby tam protestantští štváči nepostavili svých modliteben a nelákali katolíků k odpadlictví. Dva takové kostely postavil náš spolek už loni (v Libni a v Novém Sedle) a letos zamýšlí s pomocí Boží postaviti více chrámů Páně. Co darujete na svatyně Hospodinovy, darujete ku cti

Boží, ku prospěchu bližního a pro blaho své nesmrtelné duše! — Kdo by z Vás tak chudobným byl, že by ani krejcarem měsíčně přispívati nemohl, ať proto neztrácí mysl, a přece stane se členem Spolku sv. Bonifáce, ale ať za to modlí se vroucně spolkové modlitby, jež svolají požehnání Boží na naše dílo a na všechny členy našeho spolku! Takový chudobný člen ať si zdarma bere každého měsíce nově vyšlé číslo „Sv. Vojtěcha“. Bohatší členové dají tu a tam milodary větší, a tím se vyrovná, co chudobný člověk nedá.

Žádejte o »Sv. Vojtěcha« svých duchovních; dají Vám každé číslo nově vyšlé rádi a bezplatně. Vy však čítávejte si ve »Sv. Vojtěchu« pilně a poučujte se o katolické víře, abyste se nedali ošiditi, až by Vás neb Vaše známé chtěli nesvědomití štváči přemlouvati. Chodívejte také každou třetí neděli v měsíci na spolkovou pobožnost, jež se ve všech katolických chrámech z nařízení biskupského při odpoledních službách Božích konává.

Účelem Spolku sv. Bonifáce jest: poučovati dobrou četbou o katolické víře, odrážeti pomluvy a lži protivníků na naši sv. církev, pěstovati pobožnost a řádný křesťanský život, stavěti chrámy Páně na ohrožených místech, hájiti trůnu a oltáře, brániti nejjasnějšího panovníka a jeho českého království, čili zkrátka: *Bojovati za Boha, za vlast a krále!*

Modleme se všickni i za ubohé odpadlíky, aby poznali, co učinili, když od církve se od-

trhli, stavše se »pohoršením« katolíků. »bláznovstvím« u protestantů a dle slov Kristových »veřejnými hříšníky a *pohany*« u veškerého lidu. Nehádejme se hněvivě se žádným o víru, ale poukažme ho na list »Vojtěcha«, neb k nejbližšímu katolickému knězi, — ti ho poučí, je-li dobré vůle.

Zbožným protestantům (obyčejnému lidu), kteří zachovávají dle možnosti svou víru a nevědí, že jsou v bludu, a kteří nám katolíkům neubližují, nic zlého též neučíňme, ani nemluvme, ale výslovně jim řekněme, že proti pokojným evangelíkům nebojujeme, nýbrž proti štváčským pastorům, kteří místo aby poučovali protestantský lid, přepadají katolíky a přemlouvají nevědomé k odpadlictví, berouce za to pro »své« osady veliké peníze z Němec.

Dej Bůh požehnání dílu, které podniká Spolek sv. Bonifáce na záchranu katolické víry v Čechách, na obranu vlasti a trůnu nejjasnějšího panovnického rodu habsburského proti velkopruským a německo-protestantským nájezdům. Od Říma chtějí nás štváči zahrati do Berlína!

Opakujeme: Čechové, mějte se na pozoru! Protestantští štváči ohrožují nejen vaši katolickou víru, nýbrž i vaši českou vlast. Odmítejte proto všeliké štvání »Proti Římu«, ať se děje na přednášce nebo v novinách, ať jménem vědy nebo svobody: všecko jest jen mam a klam na ošálení katolického našeho národa a na snížení staroslavného českého království na pouhou pruskou provincii!

**»Pryč od Říma« znamená pro Čechy vlastně
»Pryč od Prahy« a do Berlína!**

Ročník V.

Čís. 2.

Vychází šestkrát do roka ve volných lhůtách.
Předplácí se na celý rok 60 h, do něm. zemí 70 h,
do ostatních zemí 80 h. — Jednotlivá čísla stojí
10 h, do něm. zemí 12 h, do ostatních zemí 15 h.

 HLASY
SVATOVÁCLAVSKÉ.

Sbírka časových brožur.

Majitel a vydavatel **Družstvo Vlast** v Praze 570-II.
Redaktor **Vlastimil Hálek**, farář v Liboci u Prahy.
• Administrace Praha, čís. 570-II., Žitná ulice. •

O sv. růženci.

K poučení a vysvětlení

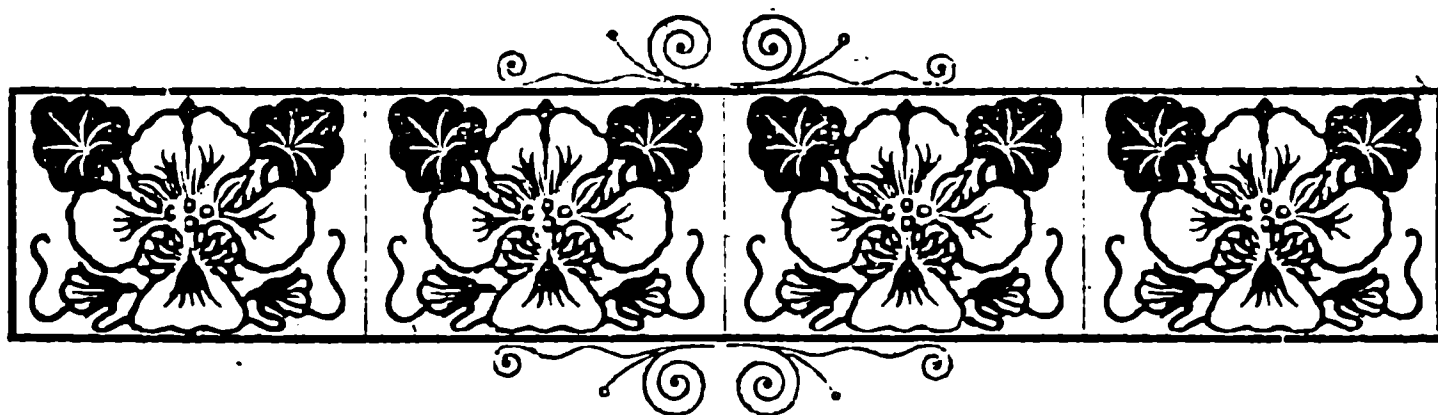
podává

Prokop Zaletěl.

V PRAZE, 1905.

Tiskem knihtiskárny družstva Vlast.

Každý katolický křesťan dobře zajisté ví, jak vroucím ctitelem Rodičky boží byl blahé paměti sv. Otec Lev XIII. A z této jeho vroucí úcty ke Královně nebeské sama sebou vyplynula touha, by Maria Panna nejen od něho jakožto hlavy, ale i ode všech ostatních údů církve Kristovy co nejvíce byla ctěna a velebena; jedním pak z prostředků k tomu nejvhodnějších a nejvydatnějších jest bez odporu modlitba růžencová. Proto také Lev XIII., by modlitba tato více a více mezi věřícími se šířila a obliby docházela, vydal několik zvláštních listů, ve kterých pobožnost růžencovou vřele doporučoval a též nařídil, aby celý měsíc říjen Královně růžencové zvláště byl zasvěcen a ve všech chrámech Páně by věřící společně v měsíci tom (pokud možno při mši svaté) růženec se modlili, ano i k litaním loretánským připojil prosbu: »Královno přesvatého růžence, oroduj za nás!« A bohudík hlas sv. Otce nezůstal hlasem volajícího na poušti! Jak pobožnost růžencová vůbec, tak i spolek zvaný »Živý

růženec« víc a více se rozšiřuje, a jest již ne-
jedna osada, kde neděli jak neděli před službami
božími věřící společně modlí se růženec — ba
v mnohé rodině denně (aspoň v čase svatopostním)
růžencem úctívají Královnu nebeskou. Ty doby
vlažnosti, lhostejnosti a netečnosti náboženské,
kdy tak mnohý za růženec se styděl, bohudík na-
mnoze již mizejí, a dejž Bůh, aby brzy zmizely
úplně, a růženec stal se nám všem tím, čím býval
našim předkům, pobožností totiž milou a drahou!
A tím by se zajisté stal, kdyby jen všichni o této
vznešené modlitbě byli důkladně poučeni, zvláště
pak kdyby věděli, jak velikých a hojných milostí
mohou nabýti, modlí-li se řádně růženec. To jest
také účelem těchto řádků, jež ovšem omezují se
jen na nejdůležitější a nejhlavnější.

První, po čem by se asi každý tázal, jest:
»*Jaký jest původ růžence?*« Poznávají sice
někteří spisovatelé, že již od nepamětných dob
věřící, zvláště pak poustevníci, rozličným způ-
sobem, na př. kaménky a pod., označovali si,
kolikráte tu neb onu modlitbu za den již se po-
modlili, než přece pravděpodobně způsob tento
nijak nesouvisí s růžencem, jenž v té podobě,
jak se jej teď modlíme, má původ a počátek svůj
od sv. Dominika, a to na podnět a rozkaz samé
Rodičky boží Marie Panny!

Světec tento*) narodil se roku 1170 ve špa-

*) Viz důkladný o něm spis: »Život sv. Dominika, za-
kladatele řádu kazatelského a původce pobožnosti růžence!«
Nákladem řádu kazatelského. Str. 312. Cena 80 kr.

nělském městě Calaroze jakožto nejmladší syn Dona Felixe Guzmana (hraběte) a jeho manželky bohabojné Johanny z Azy. Po odbytých s výborným prospěchem studiích věnoval se Dominik stavu duchovnímu a stal se horlivým sluhou Páně, zvláště pak neúnavným kazatelem, založiv též řád, jehož hlavním účelem bylo hlásání slova božího, odkudž i jméno »řád kazatelský« obdržel. Ježto toho času velice se šířil blud Albingenských, obrátil Dominik zřetel svůj především proti těmto pobloudivcům; ale všecka jeho jasná, přesvědčivá a ohnivá kázání mýjela se výsledkem. Bolestně nesa, že tolik duší bludem svedených v záhubu se řítí, prosil vroucně Rodičku boží, by ona sama z lásky k těm duším krví Syna jejího vykoupeným zakročila a nějakého prostředku proti vzrůstání se bludu poskytla. A hle, prosba jeho byla vyslyšena! Dle přání zjevila se mu totiž jedenkráte v lese nedaleko města Toulous (čti Túlu) Maria Panna a poučivši ho o růženci, doporučila mu ho co vydatný prostředek k vymýtní bludů.

Sám papež Benedikt XIII. píše o tom následovně: »Když kacířství albingenské v krajinách Toulouských se rozmohlo a důstojnosti přesvaté Matky boží na úkor bylo, povstal proti tomu sv. Dominik, který tehdy řád kazatelský založil a proti kacířství tomu hlavně namířil, prose blahoslavenou Pannu snažně za obrácení nešťastných. I napomenula ho, by růženec se vší horlivostí kázal a za zvláštní pomoc k vymýtní bludův a neřestí považoval. Sv. Dominik jal se pak kázati

spásonosnou pobožnost růžencovou s netušeným prospěchem, a jsou papežové, jako Lev X., sv. Pius V., Řehoř XIII., Sixtus V. a jiní, kteří tvrdí, že byl také jejím opravdovým zakladatelem.*) Připomeneme-li ještě, že i blahé paměti slavně panující sv. Otec Lev XIII. († dne 20. července 1903) ve svých listech o růženci totéž prohlásil, doufáme, že můžeme beze všech námitek původ růžence v nynější jeho podobě připsati sv. Dominiku, jenž o něm byl od samé Rodičky boží Marie Panny poučen!

Než postupme již dále a odpovězme si na otázku: »*Co jest růženec?*« Růžencem rozumí se jen ten způsob modlitby, ve kterém ctí se především blahoslavená P. Maria 150 zdrávasy, rozdělenými v patnácte desátků, které začínají chvalořečením »Sláva Otci atd. a modlitbou Páně (Otče náš), při čemž hned podotýkáme, že vešlo ve všeobecný obyčej přidávati »Sláva Otci atd.« místo na počátku teprve na konci každého desátku. Zároveň se při každém desátku (10 zdravas Maria) vyslovuje určité tajemství ze života Krista Pána nebo Panny Marie, a o tajemství tomto se při desátku tom rozjímá . . . Poněvadž celý růženec (15-desátkový) obsahuje 150 zdravasů, nazývá se také »Žaltář Marianský« (jestiž žalmů v Písmě sy. též 150). Tento růženec (15-desátkový) rozděluje se na tři části po pěti desátcích, a sice

*) Viz knihu: »Sv. Růženec«. Po stránce dějepisné, ascetické a liturgické vykládá Fr. Filip Konečný.

na růženec radostný, růženec bolestný (či žalostný) a na růženec slavný (zvaný též vítězný).

Růženec radostný, pojmenovaný tak proto, že při něm rozjímati máme radostné události ze života Pána Ježíše a P. Marie, totiž při prvním desátku tajemství (vždy po slově Ježíš se má přidati): »Kterého jsi, Panno, z Ducha sv. počala;« při druhém: »S kterým jsi, Panno, Alžbětu navštívila;« při třetím: »Kterého jsi, Panno, v Betlémě porodila;« při čtvrtém: »Kterého jsi, Panno, v chrámě obětovala;« a konečně při pátém desátku: »Kterého jsi, Panno, v chrámě našla« — má se modliti v době adventní a vánoční.

Růženec bolestný (či žalostný) s tajemstvími z utrpení Páně, totiž při prvním desátku: »Který se pro nás krví potiti ráčil;« při druhém: »Který pro nás bičován býti ráčil;« při třetím: »Který pro nás trním korunován býti ráčil;« při čtvrtém: »Který pro nás těžký kříž nésti ráčil;« a při pátém: »Který pro nás ukřižován býti ráčil — máme se modliti v čase svatopostním a pak v pátek. Růženec slavný (zvaný též vítězný), k němuž připravují se tajemství z oslaveného života božského Spasitele a jeho svaté Matky, a sice při prvním desátku: »Který z mrtvých vstáti ráčil;« při druhém: »Který na nebe vstoupiti ráčil;« při třetím: »Který Ducha svatého seslati ráčil;« při čtvrtém: »Který Tě, Panno, na nebe vzíti ráčil,« a při pátém: »Který Tě, Panno, na nebi korunovati ráčil« — modlíme se v době velikonoční a svatodušní.

Kdo se modlí denně růženec pětidesátkový, nechť modlí se v pondělí a ve čtvrtek růženec radostný, v úterý a v pátek bolestný, ve středu a v sobotu slavný, v neděli pak dle výroční doby církevního roku (totiž v adventě a v čase vánočním radostný, v postě bolestný, v ostatních pak nedělích po velikonocích až do adventu slavný).

A nyní otázka se snad mnohá: »Co pak jest s tím křížkem, jedním větším a třemi menšími zrnky na počátku růžence? Patří to také k růženci, či ne? Pravíme hned, že k podstatě růžence to nepatří, nýbrž jest to jen jakousi *přípravou* k vlastnímu růženci. Při křížku žehnáme se křížem, říkáme: »Ve jménu Otce« atd., načež modlíme se »Věřím v Boha« (t. j. apoštolské vyznání víry v Toho, jenž za nás na kříži vykrvácel). Při větším zrnku modlíme se »Otče náš« a při třech menších »Zdrávas Maria« a pak teprve následuje vlastní růženec. Také při těchto úvodních čili přípravných třech zdrávasech vešlo v obyčej přidávati (po jménu Ježíš) několik slov, a to zpravidla k prvnímu zdrávas: »Který *víru* naši rozmnožiti račiž« (nebo: »V kterého věříme«); k druhému: »Který *naději* naši posílití račiž« (nebo: »V kterého doufáme«); a ke třetímu: »Který *lásku* naši rozšířiti račiž« (nebo: »Kterého nade vše milujeme«). Kdežto slova tato po většině se přidávají při jmenovaných třech zdrávasech úvodních, ať se modlíme růženec radostný, bolestný nebo slavný, přece v některých krajinách pone-

chávají přídavky tyto jen pro růženec radostný, pro růženec pak bolestný přidávají místo toho při prvním zdrávasu: »Který *rozum* náš osvítiti račiž;« při druhém: »Který *vůli* naši napraviti račiž;« a při třetím: »Který *pamět* naši posílití račiž;« při růženci pak slavném při prvním zdrávasu: »Který *myšlení* naše pořádati račiž;« při druhém: »Který *slova* naše řídití račiž;« a při třetím: »Který *skutky* naše spravovati račiž.« Není to zajisté těžké si pamatovati (víra, naděje, láska; rozum, vůle, pamět; myšlení, slova, skutky), ale poněvadž, jak již řečeno, tyto tři zdrávasy ani podstatně k růženci nepatří, tak že nechybí, kdo by se jich nemodlil.

Teď přicházíme k otázce: *Kolik desátků má pravý růženec?* Již z toho, co jsme pověděli o složení a rozdělení růžence, vysvítá jasně, že pravý růženec (celý) má patnácte desátkův; ježto však všech těchto patnácte desátků najednou se pomodliti mnohému by bylo skoro nemožno, lze se též modliti jen pět desátků, což nyní jest nejobyčejnější, dle svrchu naznačeného rozdělení. Z toho pak samo sebou vyplývá, že růženec může tedy míti desátků 15 (celý), nebo 10, neb jen 5, ale ne více, ani méně — ba růžence na př. šesti — nebo sedmidesátkové nesmějí se ani po »dominikánsku« světiti, a byly-li omylem přece posvěceny, nenabývají ti, kdož se na nich modlí, vzdor posvěcení odpustkův, jež Bratrstvu Spolku živého růžence církevně uděleny jsou. Upozorňujeme na to zvláště ty, kteří mají ve zvyku při-

dávati vždy na př. šestý desátek za duše v očistci, sedmý na ten aneb ónen úmysl atd. Ovšem že dobré a spasitelné jest za mrtvé se modliti, ale s tajemstvími růžencovými nemá to pranic činiti — a proto pryč se šestým a sedmým desátkem!*) Ten rozhodně k růženci nepatří — neboť smí míti pravý růženec, jak již praveno, toliko pět, nebo deset, nebo patnáct desátků (nutno tedy oá růžence šestidesátkového ten šestý desátek odtrhnouti a růženec, třeba byl již posvěcen, znova dáti posvětiti; totéž platí o růženci sedmidesátkovém atd. O růžencích jiných, jako na př. »Milostného Pražského Jezulátka« atd. možno se dočísti a poučiti ve stanovách stejnojmenných spolků. Jen budiž ještě podotknuto, že šest desátků nazývá se korunou P. Marie, a sedm desátků korunou jerusalémskou, avšak ne růžencem! Počet zrněk obou těchto korunek chce naznačiti počet let P. Marie na tomto světě, o čemž jest mezi učenci dvojí mínění — a proto také dvojí korunka; ale počet zrněk na růženci má nápodobiti žaltář krále Davida, v němž, jak uvedeno, jest 150 žalmův a jen této modlitbě jsou uděleny růžencové odpustky.

Jinou důležitou otázkou jest: *Z čeho mohou býti růžence?* Růžence mají býti z látky *pevné a trvanlivé*, jako ze železa, olova, cínu, kosti, dřeva — neb aspoň z látky *obstojně trvanlivé*, která se při lehčím nárazu nebo stlačení neroz-

*) Obětujte místo něho raději celý růženec za duše v očistci; to je církevně dovoleno.

puká a nepokazí; mohou tedy býti též růžence perleťové, jádrové, ba i skleněné, jsou-li jen zrnka tak pevná (tedy ne uvnitř dutá, která se snadno rozmáčkne —), že není obavy, by se při nepatrné nehodě nepokazila a nerozpadla! Ze špatné látky zhotovené růžence se světiti nesmějí, a nelze tudíž při modlitbě na nich odpustků růžencových získati!

Tím stanuli jsme u jednoho z hlavních bodů, u otázky totiž: *Kdy a jaké odpustky možno získati modlitbou růžencovou?* Nežli však na otázku tuto odpovíme, uznáváme za vhodné zmíniti se aspoň kratince o odpustcích, o nichž mnozí lidé mají prapodivné pojmy a dle toho také povídají o nich často největší nesmysly. Nuže, co jsou vlastně odpustky? Odpustky jsou odpuštění *časných trestů*, které by kající i po dosaženém rozhřešení (ve svátosti pokání) buď v tomto životě, nebo, kdyby zemřel, v očistci trpěti musil. Nejsou tedy odpustky odpuštěním hříchů, jak někteří nevědomci hlásají a jizlivě přidávají, že si možno odpustky a tudíž odpuštění hříchů (dle jejich rozumu ovšem) koupiti — ó nikoli! Žádá se sice pravidelně k získání odpustků nějakých dobrých skutků, zvláště modlitby, někdy též postu nebo i almužny co příspěvku na nějaký dobrý účel, avšak vždy musí předcházeti zpověď, ve které se hříchy (a věčné tresty, které bychom totiž v pekle, kdybychom ve hříchu těžkém zemřeli, věčně trpěti musili) odpouštějí, ale ne tresty časné za tyto hříchy, jež, jak řečeno, buď zde nebo v očistci musili bychom si vytrpěti (již v Starém zákoně

odpustil Hospodin na př. králi Davidovi jeho hříchy i věčné tresty (vždyť ctí se jako světec), ale časně velice jej trestal (na př. vzpourou vlastního syna Davidova proti otci a m. j.). A tu církev sv. z moci Kristem Pánem jí udělené slovy: »Amen, amen pravím vám, cožkoli svážete (t. j. ustanovíte) na zemi, bude svázáno i na nebi« (Mat., 18, 18), uznávajíc za spasitelné i těchto časných trestů věřící čas od času zbavovati, činí tak, přivlastňováním nám neskončených zásluh Ježíše Krista, blahoslavené Rodičky boží a všech Svatých, což děje se právě udělováním odpustkův. Chce pak tato o blaho a správu dítek svých pečlivá matka — církev sv. udělováním nám odpustků: 1. nedostatky našeho pokání doplniti, 2. tím k větší kajícnosti nás povzbuditi, a 3. horlivost naši v kajících skutcích odměniti. Rozeznávají se pak odpustky: a) *plnomocné*, když se odpouštějí všechny časné tresty, a b) *neplnomocné*, odpouští-li se toliko část těchto trestů, na př. odpustky 100 dní, 7 kvadragen (1 kvadragen = 40 dní) atd., to znamená, že se nám odpouští tolik časných trestů, kolik bychom jich odkáli, kdybychom podle starých ustanovení církevních činili pokání 100 dní, 7 kvadragen atd. Že mnohé odpustky možno přivlastniti též duším v očistci, jest všeobecně známo.

Po této malé odchylce vraťme se nyní k otázce: *Kdy a jaké odpustky můžeme získati modlitbou růžencovou?* Ti, kdož nejsou ani údy bratrstva růžencového, ani členy spolku »Živý růženec«,

mohou přece nabýti četných odpustkův, a to:

1. Všichni věřící, kteří se pomodlí buď celý 15 desátkový růženec, neb aspoň třetí díl jeho, t. pět desátků, získají za *každý Otče náš* a za *každé Zdrávas* 100 dní odpustků; ježto pak růženec pětidesátkový má 5 Otčenášů ($100 \times 5 = 500$) a 50 zdrávasů ($100 \times 50 = 5000$), možno pomodlením se nábožným tohoto růžence získati tedy odpustky 5500 dní — růžencem 10desátkovým dvakrát, a 15desátkovým třikráte tolik $5500 \times 3 = 16500$ dní = 45 roků 75 dní! Modlívají-li se každého dne po celý rok růženec aspoň 5desátkový, mohou získati jednou v roce — v kterýkoli den — odpustky plnomocné, přijmou-li totiž svátost pokání a nejsv. svátost oltářní a na úmysl sv. Otce se nějakou modlitbu pomodlí.

2. Všichni věřící, kteří se srdcem zkroušeným pomodlí se *společně s jinými* buď doma, nebe v kostele růženec aspoň pětidesátkový, získají *jednou za den odpustky 10 let a 10 kvadragen* (kvadragen = 40 dní, tedy $10 \times 40 = 400$ dní, t. j. 1 rok 35 dní; v celku tedy 11 let 35 dní).

3. Všichni věřící, kteří modlívají se *společně s jinými* nejméně *třikráte v témdni* růženec aspoň pětidesátkový, získají *plnomocné odpustky každou poslední neděli v měsíci*, přijmou-li zkroušeně svátost pokání a nejsv. svátost oltářní a pomodlí-li se na úmysl sv. Otce (tato modlitba může býti jakákoli, na př. tři božské ctnosti, nebo pětkrát Otče náš a Zdrávas, nebo jiná). Budiž však ještě

jednou připomenuto, kdo chce tyto odpustky získati, že musí:

a) *míti růženec pěti-, deseti- nebo patnáctidesátkový* (ale ne šesti- nebo sedmidesátkový);

b) *míti růženec svěcený od kněze dominikánského, neb od kněze, jenž vyžádal si k tomu pravomoc na příslušném místě;*

c) *řikati při každém desátku příslušné tajemství a zároveň o něm rozjímati*, t. j. představit si v duchu, co to neb ono tajemství představuje. Tak na př. modlíme-li se první desátek růžence radostného s tajemstvím: »Kterého jsi, Panno, z Ducha sv. počala« — představíme si v duchu, jak Maria Panna modlí se ve své světničce, tu před ní stane archanděl Gabriel a pozdravuje ji slovy: »Zdrávas, milosti plna, Pán s tebou, požehnaná Ty mezi ženami!« Maria P. se leká, než posel nebeský jí praví, by se nebála, spíše radovala, ježto našla milost u Boha — státi se matkou Syna božího, zaslíbeného to Messiáše, při čemž panenství svého nepozbude, právě, že žádného dítěte lidského z muže, nýbrž Syna božího z Ducha sv. počne a porodí, a ten jakožto nejsvětější Bůh nemůže ji poskvřiti, nýbrž naopak, tím více posvětit. Maria Panna upokojena tou zvěstí, ráda svoluje, volajíc: »Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého!« Nebo při druhém desátku s tajemstvím: »S kterým jsi, Panno, Alžbětu navštívila« — představíme si v mysli, jak Maria P. po zmizení archandělově vypravuje se na cestu k tetě svojí Alžbětě, jak

tato, osvícena Duchem sv., poznává hned v Marii matku Páně a pozdravuje ji týmiž skoro slovy jako archanděl Gabriel, přidajíc ještě »a požehnaný plod života tvého« — jak z radosti nad tím počne Maria P. velebiti Hospodina chvalozpěvem »Magnificat« (= Velebí duše má Hospodina atd.). Od rozjímání o tajemstvích růžencových jsou osvobozeni toliko ti, kteří jsou úplně neschopni rozjímati, a takových zajisté nebude mnoho! Při tomto rozjímání není však třeba (ba při společném růženci není to ani možno) v modlitbě se zdržovati, nikoli! Modlíme se jeden zdrávas za druhým a při tom po celý ten který desátek na mysl si uvedeme, co ze sv. náboženství (ze školy, z kázání, z nábožné četby a odjinud) víme z toho, co k tomu tajemství se vztahuje, což přece není tak obtížno!

Nyní odpovězme si na otázku: »*Jest dovozeno prodávati růžence svěcené?*« Odpověď zní: »*Nikdy a nikde!*« Chybují tedy ti, kdož kupují větší zásoby růžencův a posvětivše nebo davše je posvětiti, potom je prodávají — neboť pozbývají růžence ty tímto prodejem odpustkův a musí se znova posvětiti! Obstarává-li na př. duchovní v místě, kde není závodu s růženci, tyto pro své osadníky, nechť dříve růženec tomu neb onomu prodá a pak teprve posvětí! Rozhodnutí sv. kongregace odpustkův jest tak přísným, že nepřipouští žádné výminky a třeba mu rozuměti ve smyslu nejširším — takže svěcené růžence nesmí se nejen prodati (třeba beze všeho výdělku), nýbrž ani

za jinou věc vyměnit, nebo nějaký dar či almužnu za ně žádati nebo přijímat; v každém z uvedených případů pozbývají odpustkův a musily by znova býti posvěceny! Avšak ještě v jiných případech ztrácejí svěcené růžence odpustky a musí se znova posvětit; totiž růžence, na kterých jsme se již modlili s *úmyslem*, abychom odpustky růžencové získali, ztratily by odpustky, kdybychom je darovali nebo půjčili jiné osobě. Neztrácí však svěcený růženec odpustků, darujeme-li jej někomu před tím, než jiní se na něm modlili, nebo půjčíme-li jej příteli, by se na něm toliko modlil bez úmyslu získati růžencové odpustky. Zde se mnoho a mnoho, jak z přesvědčení víme, chybje (prodejem po svěcení a zvláště vzájemným půjčováním bez ohledu na úmysl toho, komu se půjčuje . . .), a proto nemůžeme dosti důtklivě na tento bod každého upozorniti! Otaž se proto každý, máš-li růženec od někoho darovaný, nemodlil-li se snad již dříve někdo na něm s úmyslem odpustky růžencové získati, nebo nepůjčil-li's ty sám svého růžence někomu, jenž měl týž úmysl (t. odpustky růžencové získati) — neboť v obojím případě růženec tvůj pozbyl odpustků, a nezbyvá ti, než poznovu ho dáti posvětiti, ač-li ovšem modlitbou na něm chceš odpustkův růžencových účastným se státi. Chceš-li růženec někomu dáti nebo prodati, upozorni toho, komu jej dáváš neb prodáváš, že ještě není posvěcen, aby si ho tedy dal posvětiti! Dáš-li ho sám posvětiti, pak ovšem můžeš ho jen darem věnovati (nikdy však rů-

ženec posvěcený nesmíš prodávati!), ale hled, aby se na něm před darováním nikdo nemodlil s úmyslem odpustky růž. získati! Dále pozbývá růženec svěcený odpustků, ztratí-li se z něho značná část zrněk; ztratí-li se pouze 4 nebo 5 zrněk, netřeba růženec znova světiti, ale postačí, ztracená zrnka jinými nahraditi; jsou-li zrnka na šňůře a tato se přetrhne, netřeba též růženec dáti světiti, nýbrž postačí šňůru buď svázati nebo jinou nahraditi, při čemž ovšem není potřebí, by zrnka v témž pořádku se navlékla (a kdož by to také mohl věděti, které zrnko bylo vedle kterého!), jest však nutno, by růženec z těchže zrněk sestával.

Ti, kdož blíže chtěli by se poučiti o *bratrstvu sv. růžence* od samého sv. Dominika založeném, zvláště pak o tom, čeho třeba dbáti, by bratrstvo toto kanonicky a platně bylo zřízeno, kde možno je zřídi, s kaplí a oltáři sv. růžence, jak bratrstvo nekanonicky zařízené napravit, o právech tohoto bratrstva atd. (na což jmenovitě duchovenstvo, na jehož osadách bratrstvo růžencové rozšířeno jest, upozorňujeme, bylo-li snad tu a tam v něčem pochybeno, by to v pořádek uvedeno bylo —), dále o růžencích svěcených papežem, o růžencích Jerusalemských (na posvátných místech v Palestýně sv. ostatky dotýkaných, což platí tolik, jako by samým sv. Otcem posvěceny byly), o růžencích křížovníky svěcených (jsou to tak zvané růžence belgické nebo holandské, poněvadž křížovníci, kterým se té výsady dostalo, mají nyní po dvou klášterích jen ve jmenovaných zemích; svěcení

křížovnické není vlastně dáno růženci co celku, nýbrž jednotlivým zrnkům, takže není potřebí tomu, kdo nabýti chce odpustků, vymodliti se celý růženec, aniž potřebí něco rozjímati, což obojí jest u růženců dominikánských nezbytnou podmínkou — ale možno po každém Otče náš nebo Zdrávas přestati, ježto na každém z těchto modliteb o sobě lze získati odpustky 300 dní tolikráte, kolik Otče náš nebo Zdrávas na takovémto růženci se pomodlíme), o růženci sv. Brigity (jenž záleží ze 6 desátků, 6 Otče náš, Věřím v Boha a na konec ještě z 1 modlitby Páně a 3 pozdravení andělských), o spolku věčného růžence (jehož členové měli na začátku jednu hodinu v roce ustanovenou k modlitbě posvátného růžence; v minulém však století změněno to tak, že každý člen má jednu hodinu v měsíci) atd. — ty všechny odkazujeme na jmenovanou již knihu Fr. Filipa Konečného »Svatý Růženec«, kde o všem vysvětlení a objasnění dojdou toho, o čem snad dobře nevěděli, neb o čem byli v pochybnosti. Za to však zmíniti se ještě chceme o spolku »Živého růžence«, jenž jest nejlepší přípravou, nejkratší a nejbezpečnější cestou k založení »bratrstva růžencového«.

Především tedy: *jaký jest původ živého růžence?* Bylo již podotknuto, že modlitba růžencová záhy velice se rozšířila; časem však horlivost ta víc a více ochabovala, jak to skoro při všem bývá, až nadešla i doba (u nás zvláště za císaře Josefa II., jenž veden špatnými rádci, též

do věci církevních se míchal, kláštery, křesťanské spolky a t. p. libovolně rušil; panoval v letech 1780—1790), že růženec hanebně byl snižován a tupen, aby věřící co nejvíce jím opovrhovali. Toho zželelo se jedné nábožné dámě ve francouzském městě Lyoně, i rozhodla se (r. 1826) vzkřísiti pobožnost růžencovou. By se jí záměr tento tím spíše zdařil, hleděla Paulina Marie Jaricontová získati pro úmysl svůj nejprve svoje příbuzné a známé, žádajíc, by se každý modlil denně aspoň jeden desátek; když se jí podařilo sehnati 15 členů, rozdělila jim po jednom tajemství, takže se vlastně těch 15 řádů modlilo celý žaltář marianský čili patnáctidesátkový růženec za den. Každý tedy z nich představoval jedno tajemství, a všichni společně představovali celý růženec jako živý obraz, odkudž také jméno »Živý růženec«. Způsob tento, schválený r. 1832 též sv. Otcem (Řehořem XVI.), došel brzy veliké obliby a rozšířil se záhy i po vlastech našich, kde stále přibývá osad, na nichž se »Živý růženec« zavádí. I spolek tento, jako »bratrstvo sv. růžence«, stal se majetkem řádu sv. Dominika (kazatelského), takže nutno jest každému duchovnímu, jenž buď »spolek živého růžence«, nebo bratrstvo růžencové«, na své osadě zavésti chce, na představené tohoto řádu (nebo na redakci listu »Růže Dominikánská« v Praze č. p. 234.-I.) dříve se obrátiti a pravomoc k vedení, k svěcení růženců atd. si vyžádati. Maje diplom v ruce, přikročiti může k dílu a ustanoví nejprve

tak zvané horlitele (horlitelky), někde také »představené« zvané, z nichž každý (každá) má pod sebou 14 členů, a těchto 15 (14 členů a 1 horlitel nebo horlitelka) tvoří jednu růži.« Je-li takových růží (po 15 členech) v jednom spolku 12, tvoří »růžový keř«, a jeho správce zove se předseda; je-li pak 12 růžových keřů, povstává »Marianská zahrada«, nad níž jest pánem řiditel živého růžence. Jemu náleží ustanovovati předsedy, předsedové pak ustanovují horlitele či představené.

Jaké jsou povinnosti členů živého růžence?
 Údové živého růžence nemají jiné povinnosti, leč modliti se ustanovený jim desátek, t. j. jednou Otče náš, desetkrát Zdravas a jednou Sláva Otci atd. po celý měsíc každého dne, a to na růženci posvěceném, pětidesátkovém (10 nebo 15-desátkovém) a při tom rozjímati o příslušném k desátku tomu tajemství. Kdo by zanedbal povinnosti té, nehřeší sice, ale nenabývá také žádných odpustků a dokazuje tím, že jest nevěrným učiněnému předsevzetí.

Jak se rozdělují desátky? Z počátku rozdělovalo se 15 tajemství losem: scházivali se členové jednotlivých »růží« každou třetí neděli v měsíci a vyměňovali si tímto způsobem (losem) své desátky, k čemuž ovšem se vyžadovalo, by vždy celá »růže« (všech 15 členů) byla přítomna. Ježto však to někdy (na př. pro nemoc a pod.) možno nebylo, vymohli si od apoštolské Stolice (8. listopadu 1835) dekret, aby horlitel a dva čle-

nové té které »růže«, když by se všech 15 údů nesešlo, pro sebe i pro ostatní členy tajemství vylosovali a pak každému desátek, jenž losem naň připadl, oznámili; o čtyři leta později (7. června 1839) vymoženo nové dovolení, by totiž směli, byla-li by k tomu důležitá příčina, odložiti vylosování a rozdávání tajemství až na 14 dní. Zároveň ohlásila svatá Stolica, že možno si při tomto rozdělování desátků ještě jiným způsobem počínati, tak totiž, že jednotliví členové každé růže, když už jim poprvé náležité tajemství bylo vylosováno, na počátku každého měsíce své tajemství horliteli odevzdají, nebo s jeho povolením přímo dají tomu členovi, který měl tajemství předcházející, a vezmou si od jiného člena to tajemství, které následuje v růženci hned po onom tajemství, jež právě odevzdali — tedy na př. kdo měl tajemství první (— kterého jsi, Panno, z Ducha sv. počala), vezme si tajemství druhé (— »s kterým jsi, Panno, Alžbětu navštívila), kdo měl druhé, vezmi si třetí atd. (kdo měl patnácté, obdrží zase první) — tak že má každý člen po 15 měsíců vždy jiné (a sice následující) tajemství a pomodlí se tak v té době celý marianský žaltář (15 desátků). Tento způsob se nyní takřka všeobecně rozšířil, jen by si bylo přáti, by k uvarování zmatků každý odevzdal tajemství své (lístky ty možno obdržeti snad v každé katolické knih-tiskárně, na př. u benediktinů v Brně) horliteli (horlitelce), a ti aby je dali sami těm, kterým pro příští měsíc dle pořádku připadnou, což děje

se nyní pravidelně každou první neděli v měsíci po t. zv. růžencové pobožnosti.

Jakých odpustků mohou nabýti členové »živého růžence«? Mimo odpustky svrchu vyjmenované, jež všichni věřící získati mohou, nabývají členové »živého růžence«, plní-li svědomitě svou povinnost, ještě následujících odpustků, jež i duším v očištění přivlastniti lze:

I. *Plnomocných* v tyto dny: 1. První svátek o vstoupení do spolku. 2. O všech svátcích Páně (t. j. Narození, Obřezání, Zjevení, Zmrtvých vstání, Na nebe vstoupení Páně, o Božím Těle, Seslání Ducha sv. a nejsv. Trojici Boží), o všech svátcích marianských (které se slaví v celé církvi), ve svátek sv. Petra a Pavla a o slavnosti Všech Svatých. 3. Každou třetí neděli v měsíci — ale vždy jen pod těmito třemi podmínkami: a) když denně po celý měsíc příslušný desátek s tajemstvím a rozjímáním (o tomto tajemství) na růženci řádně posvěceném se modlí; b) když ve jmenované svátky nebo neděle sv. svátosti (pokání a nejsv. svátost oltářní) hodně přijmou a c) nějaký kostel (v ty dni) navštíví a tam se pomodlí. 4. Jednou v roce, v kterýkoli den si přejí, plní-li jen po celý rok dobře svoji povinnost, sv. svátosti v ten den přijmou a na úmysl sv. Otce se pomodlí. Z toho vidno, že členové »živého růžence« mohou získati plnomocné odpustky několikrát za měsíc, vyplní-li jen také vždy věrně a svědomitě jmenované povinnosti.

II. *Neplnomocných*: 1. Za každodenní pomodlení se příslušného tajemství 100 dní odpustků ve dni všední, v neděle však a ve svátek 7 let 7 kvadragen. 2. Za každý Otče náš a Zdrávas 100 dní. 3. Za každý skutek, jež horlitel či představený vykoná z úřadu svého ve prospěch spolku, též 100 dní (předseda za podobný skutek 300 dní). Zde budiž připomenuto, zanedbáli ten aneb onen člen svoji povinnost, že ostatních 14 pro jeho nedbalost odpustků neztrácí; taktéž neztrácejí se odpustky, kdyby úmrtím, vystoupením a pod. některého člena »růže« stala se neúplnou, ale jest *nutno* v takovém případě, by horlitel nebo horlitelka do *jednoho měsíce* růži svou novým údem doplnili, jinak ztrácí se všecko. Že »Zdrávas Královno«, jež se namnoze ke konci růžence modlí, jakož i závěrečná modlitba: »O Bože, jehožto jednorozený Syn životem, smrtí a zmrtvýchvstáním svým odměnu života věčného nám zjednati ráčil, uděl, prosíme, abychom, jižto jsme tajemství svatého růžence rozjímalí, též všecko, co obsahují, plnili, a co zaslubují, dosáhli. Pro téhož Ježíše Krista, Pána našeho. Amen« — (viz »Katechismus katol. náboženství«) k růženci podstatně nepatří, zřejmo již z toho, co dříve bylo praveno.

Tim vyčerpali jsme asi to nejdůležitější, co o růženci vůbec a o spolku »živého růžence« zvláště potřebí věděti. Kdo by snad ještě nějaké pochybnosti měl nebo důkladněji o něčem poučiti se chtěl, toho poznovu odkazujeme na představenstva klášterů řehole dominikánské či řádu

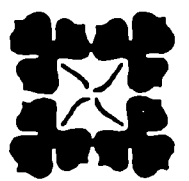
kazatelského, jakož i na výbornou již jmenovanou knihu »Svatý růženec«, odkud i my většinou látku k tomuto pojednání jsme čerpali.

Dejž Bůh, by prosté tyto řádky aspoň poněkud přispěly k tomu, by tu a tam chyby zakořeněné byly odstraněny, by zájem a horlivost pro tuto krásnou a tolika odpustky zadanou modlitbu se zvýšily, by spolek »živého růžence«, jakožto nejlepší prostředek k zavedení »bratrstva růžencového« po vlastech našich víc a více se rozmáhal. tak aby i národ náš český plným právem patřil k těm, o nichž »Královna svatého růžence« pěla:

— »aj, od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všichni národové.« (Luk. 1, 48.)

DĚJINY SOCIALNÍHO HNUTÍ V ZEMÍCH KORUNY ČESKÉ.

Píše T. J. Jiroušek.

Díl I. = 1 K., díl II. = 2 K.

Praktický spolkový rádce.

Příruční knížka pro zakladatele spolků, předsedy, jednatele, řečníky, organisatory, agitatory a vůbec pro každého člena spolků českoslovanských. —

Sestavil T. J. Jiroušek. — Cena 50 h.

Objednávky vyřizuje:

administrace družstva Vlast v Praze, čp. 570-II.

Ročník V.

Čís. 4.—6.

Vychází šestkrát do roka ve volných lhůtách.
Předplácí se na celý rok 60 h, do něm. zemí 70 h,
do ostatních zemí 80 h. — Jednotlivá čísla stojí
10 h, do něm. zemí 12 h, do ostatních zemí 15 h.

 HLASY
SVATOVÁCLAVSKÉ.

Sbírka časových brožur.

Majitel a vydavatel Družstvo Vlast v Praze 570-II.
Redaktor Vlastimil Hálek, farář v Liboci u Prahy.
• Administrace Praha, čís. 570-II., Žitná ulice. •

Svobodomyslnost náboženská.

Napsal

P. Frant. Blaták

C. Ss. R.

V PRAZE, 1905.

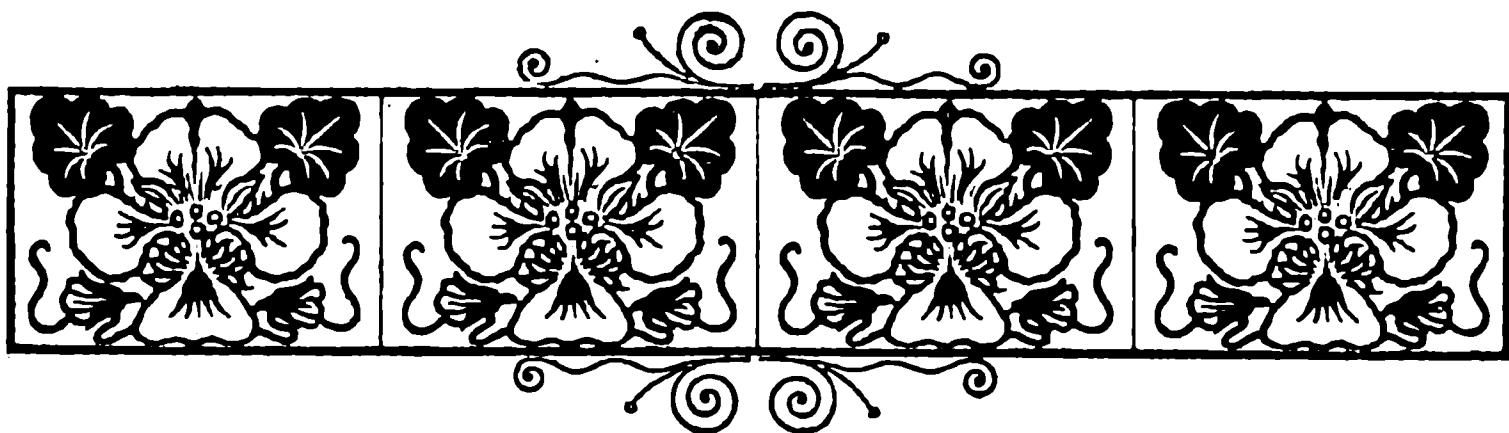
Tiskem knihtiskárny družstva Vlast.

Předmluva.

Spisek, jež veřejnosti odevzdávám, vysvětluje a hájí pravdy, o nichž v posledních letech zvláště v »Klerikalismu« p. Svozila chybně bylo psáno. Všichni vychvalují svobodu a v ní si libují i na poli náboženském. Nuže, ať si ji každý má. Ale podáváme důkaz, že právě tato svoboda nutně vede k poznání pravdy katolické a uvádí do lůna jediné, samospasitelné církve Kristovy. Bůh sám dal nám vůli svobodnou, kdo svobody té dobře užívá, nutně k Bohu spěje. Jen zneužití svobody jedinou nerozdílnou pravdu ubíjí a neblahý rozkol plodí.

Nechť mně velectění příznivci tohoto časopisu nedostatky spisku prominou a jej více s hlediska mé dobré vůle než povinné zručnosti posoudí.

V Praze, dne 15. března 1905.

O svobodě myšlení.

Dejte lidu pravou a plnou svobodu rozumného myšlení a učte ho svobody té dobře užívat. Tak volali už často přátelé lidu, a měli pravdu.

Čím svobodnější je myšlení, čím volnější je výměna myšlének, tím více roste samostatnost a čilost povahy, tím mohutněji se rozvíjí energie tlumená všude tam, kde se duch lidský spíná do svěrací kazajky.

Nic neochromuje člověka tak, jako násilí, jímž je svírán jeho duševní život. Tím stává se člověk nesamostatným, nepodnikavým, ztrácí schopnost k používání a rozmnožení hřiven, které mu byly svěřeny, a stává se »služebníkem neužitečným«.

Svoboda myšlení jest nám tedy potřebná. A v čem pak svoboda ta záleží?

Svoboda myšlení jest volný vývoj rozumové činnosti. Kterak jest rozum náš činným? Rozum náš si tvoří pojmy, je spojuje ve pravdy, a z pravd

poznáných úsudkem se domáhá vědomosti pravd nových. To jest činnost rozumová. Účelem této činnosti jest zušlechtění, zdokonalení, co největší pokrok, všestranná vzdělannost.

Svoboda pak myšlení není nic jiného než volný rozvoj této činnosti našeho rozumu. Nám má býti volno všestranně s každého hlediska vhodnými prostředky, a vždy a všude, nejen v zátíší a v soukromí, nýbrž i ve veřejnosti a ve společenském životě všelikou pravdu hledati, ji důkladně prozkoumati, vědomostí nových nabývati, k poznáním pravdám se znáti, je vyznávati, jimi se spravovati a dle nich žíti. To vše patří nezbytně k svobodě myšlení.

Meze této svobody jsou meze rozumu; až kam síly rozumu sahají, pokud pravda rozumu našemu je vůbec přístupna a pochopitelná, tak daleko smí se odvážiti i svoboda myšlení.

Proto lež a blud, které stojí mimo meze pravdy a nejsou činností rozumovou, nýbrž nedostatkem rozumu, nemohou nikterak k svobodě myšlení se počítati. Svoboda myšlení je volný rozvoj rozumu a ne volnost rozum ubíjeti. V tom tedy svoboda myšlení nezáleží a záležiti nemůže, by člověk směl pravdu i lež na stejnou váhu klásti, a lži a bludu jako pravdě holdovati.

Taková svoboda je falešná, je to nevázanost, která rozum a jeho diktamen stejně cení jako nepravdu, kterou rozum zavrhuje, jest to nevázanost, která schvaluje i to, co náruživostem se líbí, byť i rozum tomu se protivil, a nutí

rozum přizpůsobiti se a poddati ne pravdě, ale všelikým i nejpřevrácenějším chlíčům. Nevázanost tu třeba od pravé svobody myšlení dobře rozeznávat.

Takovou falešnou svobodu hlásá na př. Vladimír Nezmar v »Rozhledech« slovy: »více docílíte (t. j. lid odklerikalizujete), budete-li jej (lid) učit svobodně myslet, budete-li jej vychovávat, navazující činnost organicky na životní jeho potřeby a zájmy.«

Slova ta jsou na oko zcela nevinná a krásná. Ale možno je vyložit v dobrém i ve zlém smyslu. Je třeba lid učit svobodně myslet a jej vychovávat navazováním činnosti organicky na životní potřeby a zájmy. Kdo by tak nečinil, zaváděl by lid na bezcestí. Ale své potřeby a zájmy má nejen hrubá smyslnost, nýbrž i rozum a vůle, a přirozený řád si toho žádá, by zájmy smyslnosti byly zájmům rozumu a vůle podrobeny a nad zájmy rozumu a vůle nepanovaly.

To však panu Nezmarovi se nelíbí; jeho životní potřeby a zájmy jsou pouhé smyslné chtíce a náruživosti; jen tyto má lid považovati za svého Boha a ukojení jejich za svůj nejvyšší cíl, a co tomu říká rozum, netřeba se ptáti, naopak rozum musí všemožným způsobem se oslepiti, by tu žádných nesrovnalostí neviděl, a na nic jiného nemyslel než na to, co se nespořádaným chlíčům zamlouvá. Tu se hlásá, že rozum musí ustoupiti lži, ne co rozum poznává, nýbrž

co smyslnosti lichotí, je pravdou; tu se nesmí odpor klásti chtíčům, nýbrž rozumu, který chtíčům se protiví.

A to má býti spořádaná výchova lidu, svoboda myšlení? To jest učiti lid mysleti v pou-
tech nárůživosti a rozum odsuzovati za otroka
nejnedůstojnějších chtíčů a dovolovati lidu, by
světový rozumový názor a zároveň názor životní
mohl si nahraditi názorem lživým a nedůstojným,
by na místo budovy pravdy mohl si postavit
budovou lži a hříchu.

Tu nevidím nic, co by svobodu myšlení při-
pomínalo, tu se hlásá principiálně jen nevázanost,
která dovoluje, by lež potírala pravdu a nad ní
vítězila.

V posledních dobách volali také mnozí ve
jménu svobody: pryč od Říma — k reformaci,
k protestantismu. Avšak lidé, kteří tak volali,
chtěli něco, co zároveň sami zavrhovali. Neboť
oni se počítají mezi ty, kteří považují pokrok za
možný jen bez víry, a zavrhují pokrok, který se
děje ve znamení protestantismu právě tak, jako
pokrok, který se děje ve znamení katolicismu,
poněvadž obojí se děje ve znamení víry. Vždyť
protestantismus hlásá také, že je náboženstvím
Kristovým, náboženstvím zjeveným a nechce uznati,
že je pouze větví suchou od živého zjevení katoli-
cismu odseknutou.

Kdo tedy považuje pokrok za možný jen
bez víry, jak to chce dnešní moderní vývoj těch

pánů, jimž katolicismus nevoní, a kteří proto vybírají jen přirozené stránky náboženství a ty libovolně zkomolují a všechny stránky nadpřirozené odmítají: ti nemohou žádati návrat k protestantismu; a žádají-li to, odporují sami sobě a jsou v rozporu se svým vlastním pokrokovým základem.

Důsledno by bylo, kdyby ti páni hleděli zjevně dáti lidu náboženství pouze přirozené, které záleží jen v ukojení přirozených choutek člověka, chtějí-li vůbec to ještě náboženstvím nazývati. To by pak zajisté plynulo z vášní jisté části lidstva právě tak, jako protestantismus plynul z korrupce věku XVI.

Žádají-li však návrat k protestantismu, nutno říci, že sami nepřihlédají ke skutečným zásadám svým a svých stoupenců, které daleko nedosahují ani té mravnosti, kterou ještě nalézáme v protestantismu, a kterou oni zavrhují.

Překážky svobody.

Má-li svoboda býti dokonalá, musí býti prosta všeho, co by ji omezovalo, musí býti prosta všech překážek. A jaké pak jsou to překážky? Svoboda myšlení záleží v tom, že myslím to, co sám myslet chci, a že chci to, co myšlením jsem poznal; k svobodě myšlení patří tedy i činnost rozumu i činnost vůle. A proto svobodě myšlení jest to na překážku, co činnost i rozumu i vůle ome-

zuje, neboli, co nám činí poznání pravdy a chtění dobra obtížným.

Překážky ty jsou: 1. nevědomost, lež a blud, 2. smyslné chťiče a nárůživosti, 3. bázeň vyvolaná hrozbami, posměchem a pod. a konečně 4. hmotné násilí, které jest jakýkoliv zevnější, hmotný, fysický vliv nebo úkon, jímž člověk proti své vůli k něčemu jest donucován.

A kterak působí překážky tyto na rozum a vůli? Ony rozumu a vůli představují za předmět poznání a chtění ne vždy to, co vskutku je pravda a dobro, nýbrž co je pravda a dobro jen zdánlivě, kdežto skutečnou pravdu a pravé dobro nám zakrývají. Rozum pak a vůle k předmětu tomu jen zdánlivě pravdivému a dobrému se kloní, a tak upadá rozum v blud a nepravdu, a vůle si libuje ve zlu.

Totě tedy zloba oněch překážek, že rozum a vůle se cítí nuceny to míti za pravdu a za dobro, co překážky ony schvalují, kdežto předmět skutečné pravdy a pravého dobra bývá od překážek do pozadí zatlačován. Tak rozum a vůle zabíhají na bezcestí, zapadají v nepravdu a zlo, a nepravdou a zlem jakožto negací, nedostatkem rozumu a vůle, rozum a vůle se nerozvíjí, nýbrž ubíjí.

Nucení, jímž překážky svobody rozum a vůli svádějí k nepravdě a zlu, není sice absolutní, nýbrž jen mravní, částečné. Absolutně přinucena býti vůle nemůže nikdy ničím a k ni-

čemu. Neboť ona je podstatně svobodna, může chtít nebo nechtít, může si volit mezi tím i oním sama, sama ze sebe k tomu se rozhoduje, a jen tak stává se ona úplně pánem své činnosti, činnost ta jest pak v pravdě její, a jen ona jest za činnost svou zodpovědna. Činnost vůle záleží tedy podstatně v tom, že vůle sama ze sebe to neb ono chce nebo proti tomu se rozhoduje.

Absolutní donucení je však ono, kterému vůle naprosto nepřivoluje, vůle se tu naprosto brání, nechce. Úkon absolutně vynucený přičí se tedy naprosto vůli, vůle k němu ani nejmenšího svolení nedává, není to nikterak úkon vůle a vůle zaň není odpovědna. Neboť vůle zároveň něco chtít a nechtít nemůže, nemůže něco chtít, k čemu žádného svolení nedává, totě protivou samo v sobě.

Absolutně může však hmotná činnost hmotným násilím vynucena býti; ale taková činnost není pak úkonem svobodné vůle a proto není činností svobodného člověka, a nemá lidské ceny, a člověk za ni také zodpovědným není, poněvadž to není činnost jeho.

Ale byť i překážky svobody rozum a vůli jen mravně donucovaly, přece jsou svobodě myšlení nejvyš nebezpečné, a účinky jejich velmi neblahé.

Proto jim třeba odpor klásti, třeba je odstranit a neškodnými učiniti,

A komu práce tato náleží? I jednotlivci i společnosti lidské. Jednotlivec je vázán, překážkám svobodného myšlení odpírati, poněvadž je to přirozený požadavek rozumu a vůle. Bůh nám dal rozum a vůli, abychom jich používali a to všestranně a co nejdokonaleji; a kdo tak svou vinou nečiní, bude z jednání svého jednou u Boha počet klásti. Má-li tedy rozum a vůle přirozené právo volně se rozvíjeti, má též právo požadovati, by překážky ty z cesty se uklidily.

Než i společnost lidská je vázána překážky svobodného myšlení potlačovati, poněvadž jest to požadavek přirozené naší společenskosti. Společenskost záleží v tom, že máme všichni jeden nejvyšší cíl, a že spojenými silami za tímto cílem jdeme. Tato společenskost jest nám vrozena, my jsme přirozeně společenskými tvory; Bůh nám společenskost tu vrodil, tak jako on sám nám také dal rozum a vůli. Co však jest od Boha, protiv v sobě míti nemůže, tu musí býti shoda t. j. přirozeným požadavkům rozumu a vůle musí i přirozená naše společenskost lidská býti přizpůsobena.

A proto žádá-li si toho rozum a vůle, by jednotlivec překážky svobodného myšlení odstraňoval, žádá i společenskost naše od společnosti lidské, by ani ona překážek těch netrpěla, nýbrž by v potlačování těchto překážek lidé všichni vzájemně si byli podporou. Vždyť zájmy a potřeby společnosti lidské závisí na rozumu a vůli

právě tak, jako zájmy a potřeby jednotlivce: a jest-li jednatlivec vůbec tolik platí, co jeho rozum a vůle, slušno totéž říci i o společnosti lidské. Tedy i práva a požadavky rozumu a vůle stejně se týkají jednotlivce jako společnosti lidské.

Především tedy jednatlivec má sám překážky svobodného myšlení odstraňovati a potlačovati. Za tou příčinou má on sám smyslné své chťice a náruživosti potírati, lenost a nevědomost příčinlivostí a věděním zapuzovati, lži a omylu se vyhýbati a všeho se vystříhati, co by ho od pravdy a dobra odvádělo, a proto se on musí přemáhati a sám sobě násilí činiti.

Podobně však jsou vázáni všichni také vzájemně jeden druhému v odstraňování překážek těch býti nápomocni, pokud to jen s prospěchem a bez velkých obtíží státi se může. Ano představení jsou k tomu vázáni ze spravedlnosti, neboť oni mají o blaho svých poddaných se starati a svoboda myšlení k blahu člověka nezbytně patří. Proto představení nespravedlivě jednají, nepečují-li o to, by svobodě jejich poddaných žádných překážek v cestu se nekladlo.

Moci autoritativní je obdařen ve společnosti lidské i stát; a proto stát na prvním místě je zavázán i ze spravedlnosti vše to potlačovati, co je svobodě jeho příslušníků na obtíž. Z té příčiny je stát povinen, veškeré zákonodárství a celé své státní zřízení tak upravit, by úplná svoboda myšlení všem nejen možnou, nýbrž co

jen možná lehkou byla, a jest povinen, všechny překážky svobodě z cesty odkliditi.

Při tom nesmí stát používati žádných prostředků, které by se mravům protivily. Na prvním místě má použít těch prostředků, jimiž by překážky ony v dobré vůli se odstraniti daly; a teprve tehdy, když by prostředky ty nestačily, jest stát oprávněn a povinen i hmotného násilí použítí. Je tu však třeba i velké moudrosti i co největší mírnosti. Kde by násilí svého cíle nedošlo a svobodě neprospělo, spíše dobré věci uškodilo, tam by nebylo moudrým a nebylo by na místě. Rovněž nikdy nemá více násilí použito býti, než co je právě nutně třeba k odstranění neoprávněné překážky. A proto je na místě, by z pravidla bylo používáno prostředků jen mravně donucujících.

Zdaž však smí stát též násilí absolutního použítí proti škůdcům svobody? Škůdcům samým násilí to pranic neprospívá, oni proto se nezmění, vůlí svou nepřestanou dobrému odporovati. Pro takovéto škůdce samé je násilí absolutní, tedy bezúčelné a marné. Ale ve všech případech, ve kterých by absolutním násilím, škůdcům samým sice se neprospělo, ale prospělo by se aspoň všem ostatním tím, že by se odstranila překážka zhoubná: v takových případech smí stát i absolutním násilím zakročiti, a jest násilí to moudré a spravedlivé. Může tedy stát i tresty a žalářem stíhati ty, kteří svobody myšlení nešetří a může

je i absolutně nutiti, by aspoň práv svých spolubližních dbali, nechtějí-li sami svobody své dobře užívatí.

Svoboda a náboženství.

Svoboda smýšlení má panovati všude, tedy i na poli náboženském. A co jest na tomto poli postulátem svobody?

Svoboda smýšlení vyžaduje volný rozvoj rozumu a vůle, volný a co nejdokonalejší pokrok v říši pravd a dobra. Na poli náboženském tudíž svoboda ta vyžaduje, aby člověk se snažil Boha a svůj poměr k Bohu co nejdokonaleji poznati. Poněvadž pak souhrn všech pravd, týkajících se Boha a našeho poměru k Bohu, nazýváme náboženstvím, vyžaduje svoboda rozumová od člověka, by náboženství co nejlépe znal a v něm se hleděl vycvičit a vyučit. Bezkonfessijnost je tedy největší protivou a nepřítelkyní svobody myšlénkové; bezkonfessijnost nechce, by člověk bádal o pravdách nejdůležitějších, nechce, by je člověk snažil se znáti; ona chce, by člověk v nejdůležitějších životních zájmech všeliké uvědomělosti se vzdal, všechny pravdy toho druhu zkrátka zneuznal a zavrhl a bez Boha a bez náboženství živ byl.

Ano svoboda myšlénková žádá od nás ještě více. Rozum nám praví, že pravda může býti jen jedna, ona protiv v sobě nemá, a proto že i náboženství může pravé býti jen jedno jediné. Neboť

náboženství jsou proto různá, že jejich učení je různé, sobě odporující; co jedno náboženství přikazuje, to druhé zapovídá, co jedno chválí, to druhé haní, co jedno prohlašuje za pravdu, to druhé odsuzuje jakožto lež. Proto všechna pravdu míti a pravými býti nemohou. Totéž nemůže býti pravdou a lží zároveň. Jen jedno náboženství může míti pravdu, a které náboženství učí pravdě, to jedno jediné jest pravé, a všechna ostatní náboženství, která učí opak toho, co náboženství pravé, pravdu míti a pravými býti nemohou.

Co nám tedy praví svoboda myšlenková? Svoboda tato, která chce rozvoj pravdy, nám praví, že máme to jedno jediné pravé náboženství poctivě a úsilovně hledati, o jeho pravosti co nejlépe se přesvědčiti, a je si zachovati a nespokojovati se s bludem a lží.

Indifferentismus náboženský, který pravdu i nepravdu stejně schvaluje a uznává, protiví se svobodě myšlení, která chce volný vývoj pravd a ne lži.

Konečně svoboda rozumového vývoje chce nutně proniknouti všecko a nestrpí, by zevnějšek byl opakem vnitřku, by vymoženosti svobody na jedné straně nabyté, na druhé opět zneuznány a ničeny byly. Nejen na jedné straně, v úkrytu, uvnitř mysli, nýbrž na všech stranách, i ve veřejnosti, i v zevnějším jednání a spoluzití třeba vývoji rozumovému přátí, ho podporovati. Třeba tedy dle rozumového vývoje, dle poznanych pravd

vždy a všude a ve všem se spravovati a řídit i a dle nich žíti. Vývoj rozumový nemá býti jen divadlem, jež skutečnosti nezná, nemá býti jen perlou uschovanou, ve sbírce uloženou, vývoj rozumový musí proniknouti celého člověka a veškerou jeho činnost, jinak není dokonalý a volný.

Ostatně to plyne nejen z pojmu úplné svobody myšlenkové, nýbrž jest to i nutným a přirozeným požadavkem těla i duše spojených v jednu bytost a v jeden celek, a jest to požadavkem i všech našich mohutností, které z jednoho principu vycházejí a jeden cíl mají, a proto i ve své činnosti sjednoceny býti musí. Úplná harmonie myšlení a skutků jest tudíž postulátem i naší lidské podstaty i naší rozumové svobody.

Tak nám rozumová svoboda hlásá věc trojí: každý člověk má náboženství míti, a sice jen to jedno jediné pravé, a má dle něho také jednati a žíti.

Avšak zbývá nám velmi důležitá otázka, zdaž totiž náboženství má míti a jím má se spravovati též společnost lidská a stát.

Stát jest dokonalá společnost všech obyvatel té neb oné krajiny pod nejvyšší hlavou za tím účelem, by všichni blahobytu požívali.

Lidé, kteří společnost, stát tvoří, nepřestávají však ve společnosti, v státu lidmi býti a mají tudíž i ve společnosti, ve státu tytéž životní povinnosti, a mají tedy i ve státu náboženství míti a dle něho žíti.

Společnost každá, tedy i stát, řídí se dále zájmy a snahami lidí jí náležejících t. j. je taková, jací jsou lidé jí náležející a snahy a zájmy jejich; společnost se přizpůsobuje lidem jí příslušejícím. Když pak příslušníci státu mají náboženství míti a dle něho žíti, musí i stát náboženský býti.

Rovněž je zde stát, by spravoval zájmy svých poddaných, nábožensky smýšlejících a dle náboženství žijících. To však opět není možné, není-li stát sám náboženský a neuznává-li náboženství.

Co tedy platí o lidech vůbec, platí i o státu; i stát musí náboženský býti, t. j. musí náboženství míti, a sice jen to jedno jediné pravé, a musí dle něho se řídit i spravovati.

Proto třeba, aby stát v zákonodárství a ve všelikém svém zřízení náboženství šetřil a s náboženskými zájmy a potřebami všech souhlasil. Podobně má stát náboženské zájmy též proti neoprávněným útokům chrániti. Neboť on je povinen pečovati o blaho všech; totě jeho cíl. Avšak volný vývoj náboženský patří nezbytně a na prvním místě k štěstí a spokojenosti člověka; stát musí tedy všem volný náboženský vývoj zajistiti a zabezpečiti, a musí blud a lež a všecky překážky pravdy potírati dle zásad, o nichž v předešlé úvaze bylo pojednáno. Bez této pomoci státu je volný vývoj pravd náboženských obtížný, zlo převládá, a náboženství trpí škodu.

Stát má tedy právo i povinnost, překážky náboženství činěné odstraňovati i násilím abso-

lutním, pokud opatrnost a moudrost to schvaluje, a účelu tím se dosahuje. Ale k náboženství ně-
koho doháněti, je záhodno nanejvýš jen, donuco-
váním mravním. Absolutně někoho nutiti, by
k náboženství přistoupil, k němuž naprosto při-
stoupiti nechce, by bylo vždy nemístné a nemoudré;
neboť úkon absolutně vynucený nemá žádné ceny,
není úkonem vůle a rozumu; a náboženství, při
němž vůle a rozum nechce míti žádné účasti, je
bez cenné, neužitečné, ano ve svých následcích
též velmi zhoubné.

Kdo však dobrovolně nějakou povinnost na
sebe vzal, může i absolutně donucován býti, by
povinnost tu plnil. Proto přijal-li kdo náboženství
dobrovolně, může k zevnějším úkonům nábožen-
ským a k plnění aspoň zevnějších povinností ná-
boženských i absolutně donucován býti, ne sice
proto, že by úkon ten byl jako úkon svobodné
vůle cenný, nýbrž proto, že člověk tak zevněj-
šímu pořádku, k němuž je vázán, zadost učiní,
a povinnost svou aspoň zevně vykoná, a tak po-
horšení a zlý příklad se zamezí, který bývá dost
často největší překážkou pravdy a dobra.

Katolické náboženství ve světle svobody.

Prvním úkolem opravdu pokrokového a svo-
bodomyslného člověka je starati se, aby byla po-
jištěna svoboda náboženská, co jen možná nej-
větší a nejúplnější. To je základ, bez něhož není
možno solidně stavěti. Na něm teprv lze stavěti

dále a přivésti lidstvo k hlubšímu a opravdovějšímu a nadpřirozenému pojmání života i jeho úkolů a cílů.

A slyšeli jsme, že tato svoboda náboženská nutně zavrhuje všelikou nepravdu a vede k rozkvětu jen jednoho pravého náboženství, jímž všichni spravovati se mají.

Nuže, které pak jest to jediné, pravé náboženství? Tímto jediným pravým náboženstvím je náboženství katolické. Že tomu tak, zde dokazovati netřeba. Každému možno o tom se přesvědčiti, kdo jest dobré vůle a pravdu miluje a hledá. Vědeckých spisů k tomu potřebných je dosti.

Zde nám třeba jen ukázati, že katolická víra, jakožto jediné pravé náboženství jest se svobodou rozumovou v úplném souhlasu.

Náboženství katolické jest náboženství zjevené, nám od Boha bezprostředně dané; pravdy a učení jeho nám tedy třeba věřiti, a proto nazýváme náboženství katolické také věrou katolickou, nadpřirozenou.

Že pak o víře tytéž zásady svobody myšlení platí jako o náboženství vůbec, netřeba ani popotýkati; ať si nám Bůh pravdu zvěstuje prostřednictvím naší přirozenosti anebo bezprostředně nás poučuje; ať si pravdy ty jsou rozumem naším pochopitelné, nebo síly rozumu našeho přesahují, tím svoboda naše nikterak rušena není.

Kterak tedy víra katolická se svobodou myšlení souhlasí?

Co jest víra? Vizme, co o víře píše Amiel ve svém denníku. (české vydání strana 110 a d.)

Tam čteme: »Víra jest jistota bez dokladů; jsouc jistotou víra, jest ráznou pobídkou k činnosti; jsouc bez dokladu, jest opakem vědy.«

Amiel tu podává úplně nesprávný pojem o víře. Víra jest jistota, kterou máme o pravdách dokázaných důkazy zevnějšími, podporovanými důkazy vnitřními. Věda pak jest jistota, kterou máme o pravdách dokázaných důkazy vnitřními, podporovanými důkazy zevnějšími.

Důkaz vnitřní nebo-li spekulativní, demonstra-
tivní je důkaz vzatý z věci samé.

Důkaz zevnější je pak ten, který je vzat z okolností mimo věc samu stojících; důkaz zevnější jest auktoritativní a historický. Auktoritativní je čerpán z věrohodnosti té neb oné bytosti a zní: může-li mi kdo pravdu říci, a chce-li mi ji říci, a mi ji také praví: tehdy rozum mně káže, bych pravdu tu za jistou měl, čili bych věřil. Tento auktoritativní důkaz patří podstatně k víře. Historický důkaz je čerpán z dějin a zní: jestli bytost věrohodná někdy nějaké pravdy sdělila, a jestli pravdy ty až dosud neporušeny se zachovaly, a jestli pravda, kterou za jistou považovati mám, vskutku jednou z oněch pravd jest, tehdy mi rozum káže, bych pravdu tu za jistou měl. I tento historický důkaz nutně doprovází víru.

Vnitřní i zevnější důkaz plodí jistotu ; jistota pak čerpá svou jakost a cenu jen z toho, že rozum o té neb oné pravdě bezpečně, bez bázně a bez pochybování soudí. Avšak takto soudí o pravdě rozum stejnou měrou, ať si má pro úsudek svůj důkaz vnitřní nebo vnější; proto obojí tento důkaz stejnou jistotu podmiňuje. Ano, důkaz věrohodnosti může i bezpečnější, spolehlivější a pevnější jistotu ploditi než důkaz vnitřní, nabytý vlastním rozumem a vlastním zkoumáním, a to proto, že může býti zaručen rozumem daleko bystřejším a prozíravějším.

A to se stává zvláště, když Bůh sám nám nějakou pravdu zjevuje. Věřím-li tedy Bohu, mám o pravdách daleko vznešenější, solidnější, bezpečnější a spolehlivější jistotu, nežli bych ji vlastním svým rozumem a důkazy demonstrativními nabyti mohl.

Rovněž tak nejsou důkazy zevnější méně rozumovými než důkazy spekulativní; tentýž rozum připouští obojí důkaz. A obojí důkaz, vnitřní i vnější, jest činností téhož rozumu, nemající v sobě žádné specifické rozdílnosti, specifické inferiority a superiority. Proto je nesprávné a nerozumno, podceňovati důkaz věrohodnosti, neb jej dokonce zavrhovati; kdo by takto činil, zavrhoval by vlastní svůj rozum. Důkaz věrohodnosti má stejnou vnitřní cenu a sílu jako důkaz vnitřní, jest stejně činností rozumovou a plodí stejně jistotu.

Rozdíl tu může činiti ne rozum, nýbrž jen smyslná samolibost lidská. Smyslné samolibosti

lidské totiž více se zamlouvá, dostačí-li člověk, co se rozumové činnosti týče, sám sobě, a může-li sám ze sebe a ze svých sil vše si utvořiti, a nemusí-li nijak od někoho něco přijmouti a nemusí-li převahu jiného nějak uznati. Člověk ve své samolibosti raději se spokojí s málem svým vlastním, než aby mnoho nabyt, ale pomocí jiného. Takové jednání však rozum zavrhuje jakožto rozvoji rozumovému velice škodlivé.

Jaký jest tedy rozdíl mezi vědou a věrou? Věda podstatně si vyžaduje důkaz vnitřní, demonstrativní. Ale důkaz vnější jest vědě důležitou pomůckou. Důkazem vnějším pravdy vědecké se zajišťují, doplňují a zdokonalují. Bez tohoto důkazu by věda často uvázla a zabředla do nejistot, z nichž by nevěděla, kudy ven.

Ano již základ vzdělání, první výchova, potřebuje důkazu auktoritativního. Jakým pak jiným důkazem než auktoritativním přesvědčuje se na př. dítě, že ta neb ona číslice neb písmeno ten neb onen pojem označuje?

Víra opět žádá podstatně důkaz věrohodnosti. Ale důkaz vnitřní jej nezbytně doprovázeti musí. A důkazem tímto se objasňuje pravda věrohodností dokázaná aspoň potud, pokud pravda ta rozumu našemu je přístupna. Tohoto objasnění si žádá rozvoj a dokonalost víry nezbytně.

Víra tedy není slepá, nýbrž vyžaduje všestrannou činnost rozumovou, a až tato činnost

je vyčerpána, člověk nejsnáze rozum svůj pravdám víry ochotně a bez odporu podrobuje.

Proto je třeba, by každý pravdy víry učil se dobře znáti, nejen, které jsou to, nýbrž i se snažil všechny jednotlivé pravdy, co mu nejvíce možná; prozkoumati. A proto také musí každá pravda, než se k řešení předloží, co nejdokonaleji a všestranně prozkoumána a objasněna býti.

Rozdíl tedy mezi vědou a věrou jest; ale víra není opakem vědy, jako důkaz věrohodnosti není opakem důkazu spekulativního. Neboť oba plodí stejnou jistotu a oba jsou činnostmi téhož rozumu.

Víru a vědu můžeme právem nazvati dvěma sestrami. Ano víru v Boha a v pravdy nám Bohem zjevené dlužno považovati za základ a paní vědy z příčin právě uvedených.

Z úvahy této plynou dvě věci:

1. Čím více je kdo rozumem svým činným, pravdám víry se učí; o nich přemýšlí, je prozkoumává, tím více ve víře se zdokonaluje, ji v sobě prohlubuje, množí, oživuje a od všelikých předsudků očisťuje. A čím více je kdo rozumu nechápavého nebo netečného, tím nedokonalejší jest i jeho víra. A to platí i o vzdělaných, kteří víry nemají. Oni ve svém oboru vzdělaní jsou, ale v náboženství jsou mnohdy neuvědomělejší než malé školní děti. Není divu. Oni čtou a slyší mnoho, ale náboženského nic a to po celá

léta. O náboženských věcech přemýšleti, k tomu je rozum jejich hrozně netečný a to z pravidla pro různé náruživosti, kterým hovějí. A hledí-li si nějak náboženství, snaží se je násilně svým choutkám přizpůsobiti. To však není úkon rozumu, nýbrž násilí nespořádaných chtíčů. Kde rozum sevřen, svírána i víra.

2. Víra jest ráznou pobídkou k činnosti a má veliký vliv na morálnost a povahu člověka. A tou vnitřní silou, kterou víra přesvědčuje a člověka ovládá a řídí, a která pak důsledně se jeví v jeho životě, není nějaké násilí, nějaký zevnější vliv, nýbrž jest předně ona jistota důkazů, které celý rozum uchvacují a mocí celého rozumu na člověka působí, a pak jest to i milost nadpřirozená, kterou Bůh nám již na křtu sv. vlil a pomoc, kterou nám Bůh po celý život dává, bychom u víře nadpřirozené se utvrdili a cestou víry spasení věčné si zajistili.

Amiel píše dále: »Jest východisko její (víry) v rozumu? Nikoliv. Myšlenka může otrásti věrou aneb zase ji utvrditi, ale nemůže ji zploditi.« Amiel tedy sám připouští, že mohou myšlenky ve prospěch nebo v nepospěch víry býti. K tomu však dodávám: Jest-li jednou dokázáno, že jest víra pravou, tehdy každá rozumná myšlenka musí jen ve prospěch víry býti, poněvadž vychází z rozumu tak jako víra, tedy protiv tu býti nemůže.

Ano tvrdím, že myšlenka opravdu víru plodí. Neboť víra je consequence z rozumových před-

větí. Může-li a chce-li mi někdo pravdu říci a mně ji také praví, tehdy pravdu tu věřím. Avšak tomu tak jest, a proto věřím. Tu je přece patrné, že jsem rozumovými myšlenkami přišel k víře, že tedy víru ve mně rozumové myšlenky zplodily.

»Či jest původ její (víry) ve vůli?« píše Amiel. Nikoliv, dobrá vůle může ji podporovati, zlá vůle jí překážeti. Ale člověk nevěří ze své vůle, a víra není povinností.«

Víra je činností i rozumu i vůle. Neboť rozum vůbec nepracuje bez vůle, a vůle nepracuje bez rozumu. Má-li rozum pravdu poznati, musí vůle k tomu svoliti. A pozná-li rozum nějakou pravdu, vůle k ní jakožto k dobru se kloní a ji chce. Člověk tedy věří ze své vůle. Mohutnosti člověka vůbec nepracují ojedinele; ony všechny vycházejí z jednoho principu a jsou pro jeden princip, a principem tím je naše duše. A proto jest i činnost jejich společná, t. j. ony jsou přirozeným zákonem tak mezi sebou spojeny, že činnost jedné mohutnosti vyžaduje činnost mohutnosti druhé.

Ano, my nevěříme jen z vůle; víra jest dokonce i povinností vůle. Přirozeným zákonem vůle jest, by chtěla dobro, a přirozenou její povinností jest, by zákona toho šetřila. — Co však rozum, jakožto pravdu poznává, to vůli jakožto dobro se jeví. Pozná-li tedy rozum, že víra jest pravdou, vůle ji jakožto dobro přirozeným zákonem chtíti má, a jest to její povinností, by dle

zákona toho jednala. K tomu pak ještě přistupuje, že víra nadpřirozená jest nadpřirozený dar, jejž nám Bůh jen proto dává, bychom ho dobře užívali.

»Víra jest cit; neboť víra jest jakási naděje,« píše Amiel. Tak píše člověk, který svévolně a násilně pravdě se vyhýbá. Raději slepě se chápe školáckých nerozumů a tapá zpozdile ve tmě, než aby vzdal pravdě čest. Což jest naděje a cit jedno a totéž? Ano i víra má do téhož pytle strčena býti. Tak nesoudí člověk poctivý, myslitel rozumný.

Víra není cit, nýbrž je úkonem rozumu; rozum má jistotu a přesvědčení o pravdě mu sdělené. Rozum připouští důkaz hodnověrnosti, a proto rozum také věří. Cit je úkon mohutnosti smyslné. Mezi mohutnostmi smyslnými a rozumem jest přece rozdíl obrovský.

Rovněž naděje není ani cit ani víra. Naději mám, mám-li za to, že se nějakého dobra stanu účastným. Naděje jest tedy úkonem rozumu, ne mohutnosti smyslné. A tak jest rozdíl i mezi věrou a nadějí. Věřím-li, že Bůh dobré odměňuje, pak teprv vzniká ve mně naděje neboli důvěra, že i já za dobré skutky odměny dojdou. Víra tedy naději předchází.

»Víra jest pud; neboť víra předchází všecko vnější poučování.« To jest neblahý omyl. Víra není pud. Dítka nevěří vychovatelům, rodičům atd. z pudu; jaký pak by potom byl rozdíl mezi

člověkem a zvířetem? Dítka věří a dá se poučovat proto, že se v něm probouzí rozum a jen potud, pokud se v něm rozum ozývá; pokud v dítku rozum nezačíná pracovat, marné poučování, blázen od narození nikdy nezmoudří. Již dítka tedy věří proto, že se v něm začíná probouzení vědomí, že rodiče a jiní mu pravdu říci i mohou i chtějí, i pravdu mu povídají; již tedy víra dítka je rozumná a není pouhým zvířecím pudem.

»Víra je dědictvím osoby na svět se narodivší, poutem, jež ji víže k veškerenstvu bytí.« To je bezcenná přepychová fráze. Víra je úkonem rozumu a svobodné vůle, a rozum a vůle jsou mohutnosti duše; ty se nedědí, ty nám dává Bůh. Ale poutem, které nás víže k Bohu a k našim spolubližním, jest víra.

Víra konečně nemůže také nazvána býti plodem životní nálady člověka. Životní nálada je náklonnost, která nás vždy a všude pobádá jednati jistým a tímže způsobem, a zakládá se na tom, že síly jednoho druhu v nás mají převahu nad mohutnostmi ostatními. Mezi náladou a věrou jest tedy naprostý rozdíl.

Kdyby byla nálada věrou a víra náladou, měl by pessimisticky zladěný člověk víru jinou než duše optimistická a opět jinou než ti, kteří se kloní ke quietismu; bylo by tedy kolik nálad, tolik věr, dle pořekadla: kolik syslů, tolik děr. A všichni by sice mohli věřiti v Boha, ale každý

by si Boha toho představoval podle své nálady, a věřil by pak každý ne v Boha jednoho, nýbrž v Boha svého, a bylo by pak: Kolik nálad, tolik věr a kolik věr, tolik Bohů, jako: kolik syslů, tolik děr a kolik děr, tolik vchodů.

Víme tedy, co víra jest. Nepřátelé pojem víry překrucují, by dokázali, že víra a svoboda rozumová jsou protivy; my jsme však, myslím, dosti se přesvědčili, že víra jest naopak požadavkem svobody rozumové a že svobodě této k největšímu rozkvětu dopomáhá.

Proto jsou také veškeré cti a chvály hodni ti, kdož sobě tvoří a ucelují svůj světový a životní názor souhrnem všech na základě této katolickou nadpřirozenou věrou pěstované svobody nabytých pravd a zásad.

Avšak třeba nám ještě vyvrátiti některé námitky.

1. Víra katolická prý se protiví svobodě rozumové, protože nestrpí konfessí jiných. To slovo »nestrpí« má dvojí smysl. Buď to znamená tolik jako »nutí«, a o tom promluví až v úvaze o klerikalismu, anebo to znamená tolik jako »za nepravdu považuje;« avšak podstatnou nutností pravdy vůbec je, by opak svůj za nepravdu měla; totě principiální zásada rozumová; když tedy katolická víra je pravdou, musí opak svůj, učení opáčné, učení ostatních konfessí za nepravdu míti: to žádá nutně rozum a volný rozvoj jeho, to není žádná domýšlivost a žádný dravý předsudek a

žádný fanatismus. Naopak ti, kterým je každá konfesse dobrá jen ne katolická a kteří dovolují nejen to za pravdu míti, co rozum za pravdu prohlašuje, nýbrž i opak toho, opak zjevných, dokázaných pravd rozumových, ti neprávem víru svou nazývají svobodnou, očištěnou a osvícenou; taková víra jest největší škůdkyní rozumu a svobody jeho a tací lidé nemohou se nazvati nevěřícími, nýbrž bloudícími.

2. Víra prý se protiví svobodě rozumové, protože zavrhuje pravdy sice nedokázané, ale oprávněné.

Takovými pravdami nebo spíše větami jsou hypotese, nedokázané theorie, domněnky nebilibovolné nápady jako na př. mnohá dogmata filosofických soustav a řady různých koncepcí. Definice a rozdíly jednotlivých těchto pojmů netřeba mi tu podávati. Jen to nutno konstatovati, že církev katolická ničemu neodpírá, co jasné pravdě dle úsudku vědy se nepřičí a jen to opovážlivou domýšlivostí nazývá, přičítá-li se větám nejistým váha na úkor pravd poznanych a dokázaných.

Tvoří-li si tedy někdo svůj světový a životní názor jen na základě nejistot, je názor jeho dle učení víry velice pochybný, nejistý a činí-li tak na základě smyšlének dokázaným pravdám odporujících, je názor jeho jako rozumného člověka nedůstojný.

Na takovémto základě si tvoří svůj životní a světový názor na př. monismus materialistický.

A každá filosofická soustava, chtějíc podati jakýsi světový a životní názor, překročuje-li hranice rozumné víry, zachází do říše pochybností a odporuje-li pravdě dokázané, do říše nectné domýšlivosti.

Hypothese a jim podobné věty mají cenu jen, nepřičí-li se pravdám jasným, a mají tím větší cenu, čím pravděpodobněji jsou dokázány; a takové hypothese pak také dodávají člověku jakési ucelenosti, rozhodnosti a života a nahrazují nám to, čeho věda nebude nám moci snad nikdy podati, neb čeho nám aspoň dnes podati nedovede a nepodává.

Hypothese a domněnky jsou postulátem nedosti jasných pravd, které pobádají zkoumati. — A zkoumá-li kdo poctivě pravdy náboženské, přichází z tušení a nejistoty k poznání jediné pravé víry, která za našich křesťanských dob je nad slunce jasnější; a pravá víra skytá mu pak naději na odplatu a ukazuje mu k jeho cíli.

Taková víra se aspoň srovnává s rozumem. Věty však nedokázané, jasným pravdám odpírající, jsou dětskou pověrrou, jsou plné pochybnosti, neznají vědy, nechápou, trpí všeliké sobě odpírající domněnky jen pravdu ne, té jediné nešetří. Víra taková je víra hlupoty a nenávisti, matka všech fanatismů.

Abychom takovéto domýšlivé domněnkářství odzbrojili a zbavili jedovatých tesáků, třeba ho podrobiti lásce k pravdě. Kult pravdy jest jediný,

čím lze očistiti všechna náboženství, všechna vyznání, všechny sekty a přivésti je k jediné pravé svaté víře katolické.

Jen na jednu takovou domněnku speciálně upozorním. Četl jsem někde: »Ne smrt pro přesvědčení sama, ale žádost za vyvrácení tohoto přesvědčení v této době proti svrchované instanci, žádost za volnost názoru proti nařizované slepé poslušnosti v době, kdy rozkazující vznesl se na vrchol moci, tvoří základ historického významu Husova.« Pán, který slova ta napsal, jistě si nevzpomněl na to, v čem svoboda rozumového myšlení záleží, ani na to, jak Kostnický sněm s Husem jednal a jistě neznal dějin katolického dogmatu a netušil, že katolické dogma vyžaduje co nejdokonalejší a všestranný předběžný historický i filosofický rozklad a odůvodnění.

Hus se spokojoval s doklady svými, které si sám pro své učení utvořil nebo vybral a po svém způsobu vykládal a svou vlastní autoritou, ne-li výhradně, aspoň skoro výhradně dotvrzoval. Jiných dokladů, principů a autorit, které se mu nehodily, jednoduše nepřijímal a neuznal, ač Gerson a jiní osvědčení učenci dlouho s ním vyjednávali. Hus, by nemusel pravdě svědectví dáti, raději přetvářkou hleděl zlým následkům nepravého svého učení se vyhnouti a když se mu to nepodařilo, raději chtěl propadnouti trestnímu zákonu ne církevnímu ale státnímu. Odsouzení jeho příčinou tedy nebylo přesvědčení a žádost za vyvrácení

přesvědčení toho a žádost za volnost názoru, nýbrž odpírání pravdě jemu s dostatek dokazované, odpírání, které mělo své příčiny ne v přesvědčení, ale v samolibosti a politické rozpočítavosti, v zájmech osobních.

A sněm Kostnický nenařizoval slepou poslušnost. On hájil pravdy, pro které měl aspoň rozhodně více důkazů nežli Hus pro své učení, a proto hájiti je směl a měl. Každý učenec hájí pravdy, které přednáší a odůvodňuje a naléhá na to, by i jiní o pravdách těch přesvědčení byli a neschvaluje učení jiné, solidních důkazů postrádající. Co však každý svobodně smýšlející a pravdu milující učenec právem činiti smí, to mohl a může i katolický sněm činiti.

3. Víra katolická prý nešetří svobody myšlení, protože rozsuzuje a odsuzuje učení a jednání jiných. Tato námitka je podobná výtce předešlé. Odpověď je snadná. Má-li rozum a věda právo odsuzovati to, co s rozumem se nesrovnává, má jistě totéž právo i víra odsuzovati vše, co pravdou není; neboť i ona jest úkonem rozumu. Co tedy rozum a věda zamítá, má právo, ano povinnost i víra nepřipouštěti. A že tak víra činí, je dobře. Tak náruživosti lidské jsou držány na uzdě, a hrdinná ctnost zkvétá. Doklady toho podává křesťanstvo nejen od IV. do XVI. století, nýbrž od Krista Pána až na naše časy.

Proto dle této zásady jednali za daných okolností správně ti, kteří odsoudili Galileiho a pro-

skribovali učení Koperníkovo. Nauka obou těchto velkých učenců nebyla přijata, pokud by oni pro svou hypotézi nepodali dostatečných vědeckých dokladů; neboť tehdejší věda hypotézi té naprosto nepřála. Když pak později důkazy ty podány byly, byla ihned také hypotéze ona přijata.

4. Katolicismus prý nedovoluje všem písmo sv. čísti a vykládati. Katolická církev to nejen dovoluje, nýbrž ustavičně všechny pobízí a napomíná, by sv. písmo co nejdůkladněji studovali a co nejlépe učili se ho znáti. Ona však chce, by studium to sloužilo pravdě, by bylo rozumné, by si tu každý vše, co by chtěl, dle libosti nepřekrucoval, nic nevynechával a nic si sám nedoplňoval a tak si písmo sv. sám nedělal a dle své osobní chuti nevykládal. Žádný hospodář nedovolí, by kdokoliv v jeho statku hospodařil a mu škodil, jak mu libo. Proto církev sv. bdí nad tím, by jen nefalšované, autoritou církevní stvrzené vydání písmo sv. lidu do rukou dáno bylo, a proto církev sv. písmo sv. opatřuje patřičnými poznámkami, by i ti, kteří studii méně se mohou zaměstnávat, všemu správně rozuměli a z nedostatku studií něčemu mylně neporozuměli. To vše se děje však jen z moudré opatrnosti a ve prospěch pravdy. Protestantismus dovoluje sice, by každý si písmo sv. vykládal dle své chuti, ale za to si pak každý z písmo sv. dělá náboženství své a sice jednou tak a po druhé zas jinak, jak se mu to právě hodí. Tím se však pravdě neposlouží. Ostatně ani protestanté úplné volnosti svým stou-

penčům nedávají, v čem chtějí míti sjednocenost, tam volnost přestává a platí nařízení jejich. Tu uznávají tedy protestanté sami, že nařízení ve prospěch pravdy je spravedlivé a moudré.

5. Konečně se namítá, že víra zbytečně omezuje vědu; věda prý sama postačí, by člověku na základě rozumné svobody životní jeho názor podala. Že věda víry přirozené sama k svému rozkvětu potřebuje, o tom jsem již mluvil. Když však věda víry k svému rozkvětu potřebuje, potřebuje víry i k rozkvětu člověka přirozeně mravnímu. Ano, podati člověku správný, světový a životní názor ucelený, dáti mu pevné a jisté východisko veškeré činnosti a učiniti to povahou silným a dobrým, to dovede na prvním místě víra; na to věda nestačí. A tvrdí-li někdo, že stačí, mýlí se a buďto nepozoruje, jak v nadšení pro vědu sám zašel vlastně za hranice vědy a jak tudíž z vědy stala se víra ne-li v pravdu jistou tak aspoň v různé hypotese, anebo přehlíží, jak silné jsou v jeho životě vlivy víry, kterou měl a které se zbavil, ač vlivu jejímu dosud nevěda a nechtě jaksi je poddán.

Nejsmutnější je však stav lidí, kteří nejednají ani na základě vědeckého přesvědčení ani na základě víry, nýbrž jen na základě nějaké agitatorské řeči, které ani dost neporozuměli, z které ani jasně nepoznali, co, proč a jak chtějí, v které byli jen pobouření a k nějakému činu bezmyšlenkovitě a slepě rozníceni. Zdá se mi, že zvláště

dobře lze pozorovati pravdu slov těchto na významáčích socialního demokraticismu.

A což o víře nadpřirozené? Jest ona vědě potřebná? Ne-li potřebná, aspoň nejvýš prospěšná. Vždyť jest to pravda boží, autoritou Boha zaručená. Že pak jest víra nadpřirozená k nadpřirozené mravnosti člověka k nadpřirozenému cíli od Boha stvořenému, naprosto a absolutně potřebná, o tom pochybnosti není.

Proto víra není ani omezováním vědy, ani zbytečnou pobídkou, bez které by člověk také mravně dovedl žíti.

Církev a stát.

My lidé jsme tvorové společenští, t. j. my jsme přirozeně k tomu nakloněni, bychom tvořili společnosti a v společnostech pospolu žili. Společnosti ty mají nutně svůj zevnější útvar, své zevnější zřízení, poněvadž i my lidé nejsme pouzí duchové, nýbrž máme také tělo. Takovéto pak dvě viditelné společnosti lidské jsou církev a stát.

Stát má za účel blaho časné svých poddaných a církev blaho věčné; stát řídí a spravuje záležitosti a zájmy časné a církev záležitosti duchovní, náboženské.

Obě tyto společnosti žijí pohromadě a mají svá práva a své povinnosti.

Dle katolického učení jsou církev a stát dvě od sebe rozdílné společnosti, z nichž každá má

svou zvláštní hlavu a svou vlastní správu čili autonomii; církev má správu věcí církevních a stát správu věcí státních. Církev katolická má tedy svou hlavu, papeže římského a svou hierarchickou autonomii, a stát má také svou nejvyšší hlavu a svou vlastní správu občanských a národních poměrů a záležitostí.

Avšak tyto zásady katolické všude v platnosti nejsou. Nejsou všude církev a stát společnosti od sebe rozdílné, nýbrž jsou v jedno spojené v tak zv. soustavě caesareopapismu.

Caesareopapismus jest politicko-církevní soustava, v které vladař si osobuje právo, býti nejenom císařem v říši, nýbrž i papežem t. j. nejvyšší autoritou v církvi. V caesareopapismu jest všechna církevní moc pohlcena politikou, veškerá církev po stránce vnější i vniterní státem ovládnána a všechna církevní politika na státních důvodech a zájmech založena.

Katolická církev je caesareopapismu velice daleka. Kristus Pán neustanovil nejvyšší hlavou církve císaře, nýbrž Petra a jeho nástupce. Ani v církevním státu, který byl jen na ochranu a podporu papežství zřízen a v němž papež byl zároveň také nejvyšší hlavou státní, caesareopapismu v jeho vlastním významu nebylo; v církevním státu zůstala povždy správa státní rozdílnou od správy církevní a obě tyto správy v patřičných svých mezích a v úplné shodě vykonávány byly.

Caesareopapistický system čili státní politické náboženství, v němž jest všecka politická, hmotná, státní moc ve službách náboženství tím způsobem, že spíše jest náboženstvím nežli že náboženství slouží, nalézáme v pohanství. Též v lutherské církvi byl veskrz zaveden. Reformace dala vládařům veškerou moc v církvi. Zwingli, Luther přímo vyzvali vrchnost světskou ku provádění reformace.

Vladařům dáno a uzákoněno právo reformace podle zásady cuius regio, huius religio; na ně pře-
nešena pravomoc biskupská a do jejich rukou vložena všecka správa církve, *jurisdictio in temporalibus et in spiritualibus*. V evangelických zemích tedy kvete a padá náboženství se státem.

Zcela jinak je to v katolické církvi a v katolickém státu; v církvi katolické nepanuje zeměpán, nýbrž hierarchie s papežem v čele. A kdykoliv v některém katolickém státu chtěl caesareopapismus zavládnouti, kdykoliv stát činil nároky na svrchovanost nad církvi, církve bránila se všemi silami a raději trpěla odštěpení se celého státu od církve, než aby byla povolila.

Důkazem toho jest říše byzantská a pravoslavná církve v Rusku. A jak církve dovedla se tu brániti, poznáváme z dějin caesareopapistického Gallikanismu Ludvíka XIV. a caesareopapistického a osvícenského absolutismu císaře Josefa II.

V jakém poměru jest tedy církve ku státu? Jaké jsou její povinnosti a jaká práva?

Církev je povinna :

1. věřící k tomu míti, by vrchnost i světskou jako od Boha ustanovenou ctili a milovali a jí poslušni a poddáni byli.

2. Církev pečuje o to, by všude mravnost, křesťanská spravedlnost a láska panovala a tak vychovává státu šlechetné a ctnostné příslušníky.

3. Církev dbá toho, by základy státu vždy víc a více se upevňovaly, zvláště by rodinný život zkvétal a výchova mládeže nebyla zanedbávána a pravdomluvnost a přísaha byla vážena a věrnost v plnění závazků všude panovala.

4. Konečně svolává církev modlitbami a obětmi pro stát pomoc a požehnání boží, jak píše sv. apoštol Pavel: »Prosím pak především, aby činěny byly prosby, modlitby, žádosti, díkyčinění za všechny lidi, za krále i za všechny, kteříž jsou ve vysokých úřadech postaveni, abychom (pod jejich správou a ochranou) pokojný a tichý život vedli.« (I. Tim. 2. 1-2.)

To jsou povinnosti církve. Avšak ona má také práva, která jí vzata býti nemohou. Ona má právo :

1. Vykonávati svůj úřad učitelský, pravé učení Kristovo hlásati a je proti nepřátelům hájiti.

2. Posluhovati věřícím sv. svátostmi a služby boží vykonávati i veřejně, jakož i různá náboženská cvičení, missie, exercitie, průvody a podobné odbývati.

3. Vrchní dohled v církvi má rovněž církev sama jediná.

4. Církev má též moc zákonodárnou v církvi, jakož i moc soudní a trestní.

5. Ona má též právo kněžský dorost sobě dle svých potřeb vychovávat, a konečně má ona též právo

6. nabývat a majitelem býti potřebných statků časných, jakož i právo, sama s majetkem církevním disponovat a jej spravovat.

Tato práva církev svatá má a jich zřici se nemůže; neboť jsou to nutné prostředky k dosažení jejího cíle a zásadou všech filosofů jest: *ex fine mensura potestatis capienda*. Není to tedy panovačnost církve, nýbrž podstatná nutnost, že ona těchto práv si hájí. Panovačnost je neoprávněnost národů; zde však je opak toho.

Není tedy správná zásada: církev panuje nad dušemi a stát nad těly, církvi náleží vnitřní a státu vnější záležitosti poddaných. Nikoliv. Člověk celý náleží církvi ve všem, co k cíli církve patří, a rovněž tak patří i státu člověk celý v tom, co cílem státu jest.

A v jakém pak poměru je stát k církvi? Stát má:

1. Chrániti pravou církev sv. a učení její a práva její proti všem nepřítelům a má trestati i ty, kteří práv jejich nešetří, i ty, kteří ustanoveními jejími pohrdají, a jich nedbají.

2. Církev pravou podporovati a o to vše pečovati, co by ku prospěchu církve bylo; zvláště státní zřízení a zákony mají býti dobru církve příznivé.

Církev tedy nechce, by stát veškerou svou moc měl jen pro ni, jen pro ni žil a byl; stát má sám správu veškerých občanských a národních poměrů a záležitostí, i v tom se mu církev do jeho práv naprosto nemíchá; v tom je stát samostatný. Ale církev také chce a musí chtíti, by i ona v záležitostech církevních samostatnou byla, a stát v ní a nad ní panovati nechtěl, nýbrž jí byl jen podporou, jakož i ona jest podporou jemu.

Tomu však nejsou na překážku různé výsady, čestné privileje, které i církev státu i stát církvi udíleti může a také udílel a udílí. Jen že církev privileje, které jí stát dopřál, brzy opět pozbyla, kdežto státy výsady své hleděly si všemožně zachovati.

Z těchto příčin neprávem si přisuzují státy práva tak zv. majestátní. Práva tato jsou nároky panovníků ve věcech duchovních (circa sacra) a zahrnují v sobě různá práva na škodu církve. Sem patří;

1. Právo vrchního dohledu nad veškerými ustanoveními církve; z té příčiny je přehmatem tak zv. placetum regium neboli právo vladaře schvalovati nebo zapovídati prohlášení církevních nařízení; a podobně nemůže býti také dovoleným tak zv. právo odvolání se z nálezů církevních k moci státní (*appellatio tamquam ab abusu*).

2. *Jus cavendi t. j.* právo o to pečovatí, by zneužitím moci církevní neškodilo se státu ; právo toto dá se vykládati, rozšířiti a prováděti zcela dle libosti ne ve prospěch státu, ale k ujařmení a zotročení církve ; čeho ve prospěch státu vskutku třeba, k tomu právo státu nelze upřiti ; kde a pokud však stát něčeho ne v nutný a oprávněný svůj prospěch užívá, ale na škodu jiného, činí tak neprávem.

3. Právo (*jus advocatiae*), vnitřní zařízení církevní dle potřeb a prospěchu státu upravovati.

Na tato práva stát spravedlivých nároků činiti nemůže, poněvadž jsou to práva církve, kterých ona jinému dáti nemůže, ježto jsou to nutné prostředky k dosažení jejího cíle.

Toť se rozumí samo sebou, že největším bezprávím státu proti církvi by bylo, kdyby stát chtěl dokonce nároky činiti na svrchovanost nad církví, a kdyby z té příčiny na př. osoboval si tak zv. právo reformace, dle něhož se dovoluje zeměpánu samému určovati náboženské vyznání svých poddaných aneb aspoň dle své vůle připouštěti podmínečně vyznání cizí i bez nutných příčin anebo kdyby činil nároky na vrchní panství (*dominium eminens*) nad statky církevními a církev chtěl tak zv. zákony amortisačními nebo valnou disposicí s jejími statky nebo saekularisací utiskovati. Amortisace, kterou církvi se zapovídá nabývání statků jistého druhu nebo nabývání jich jen do jisté míry se dovoluje, může

snad jen tehdy aspoň poněkud omluvena a ospravedlněna býti, je-li církev potřebnými prostředky zaopatřena a přebytek církevních statků veřejnému dobru je zřejmě na škodu.

Ale právo s církevními statky libovolně disponovati, anebo dokonce k profanním účelům jich užívati, státu nikdy dovoleno býti nemůže. V nutných potřebách církev sama k účelům těm přispěti má, ale stát, sám tak činiti, práva nemá.

Tažme se nyní: Jest ochrana státu církvi katolické potřebná? Nezbytně a podstatně potřebná ochrana tato katolické církvi není. Nechrání-li církev stát, proto ona nezahyne. Neboť Bůh sám, Kristus Pán, jí dal příslibení, že brány pekelné ji nepřemohou, a že on s ní jest až do skonání světa, a jest to zároveň dějinným vývojem prokázaný fakt, že církev katolické zničiti nelze. Ale nejvyšš prospěšná ochrana tato církvi jest; neboť bez této ochrany náboženství se může jen málo vyvinovati a za tím tisíce a tisíce duší hynou. Spravedlivé nároky na tuto ochranu má pak církev vždycky.

Proto státy indifferentní, které náboženství žádného neznají, jako jsou na př. Spojené státy severní Ameriky, v právu nejsou

Provádí-li pak stát pod záminkou ochrany, církev své vlastní plány, za to církev zodpovědná není, a tomu také církev vždy ze všech sil hleděla zabrániti.

A kde stát církev utiskuje a její práva jí bere, ona ustupuje až do krajností a povoluje, kde jen

a pokud jen může, ale nečiní tak ze zbabělosti, nýbrž z mírnosti a poddává se jen nutnosti, dobře vědouc, že pro spravedlnost i silného odporu třeba; a proto ona, kde a pokud jí možno, také svých práv i mocí hájí. Tak povstaly na př. velké roztržky za Filipa Sličného, Bedřicha II., Jindřicha IV. Příčina bojů těch nebyla tedy panovačnost církve, nýbrž panovačnost vládařů utiskujících neprávem církev.

Nuže, napišme si teď aspoň na papíře, jak by asi ona theorie, o níž jsme dosud uvažovali, mohla býti vtělena na př. u nás.

Mám-li však probrati úpravu poměru mezi katolickou církví a státem, jak by byla u nás nejmožnější a také nejspravedlivější; netřeba snad ani vysvětlovati, že nemohu zabíhati do všech podrobností; a myslím, že tu ani třeba není o nich všech mluvit. Jen o některých věcech se tu zmíním, které více do oka padají.

1. Hned napřed podotýkám, že členové církve zůstávají při všem státními občany a jsou účastní všech občanských práv jako ostatní občané.

2. Stát ať se nikdy a nijak nemíchá do vnitřní organisace církevní, která jest výhradně úkolem a právem církve.

3. Stát ať ničeho nečiní, co by se přičilo církvi a učení jejímu; zvláště ať nemá žádných zákonů proticírkevních; když tedy na př. církev sv. učí, že katolický kněz nikdy, i když od víry odpadne, platně manželství uzavřít nemůže, tehdy ani stát

takovému knězi nikdy za žádných okolností a pod žádnými podmínkami dovolení k manželskému sňatku dáti nemůže a nesmí.

4. Stát ať nařizuje plnění církevních ustanovení a přikázání. Ano, může uzákoňovati i jiná ještě ustanovení, která jsou katolicismu k velkému prospěchu, jako na př. by úřednictvo v plné parádě se účastnilo průvodu na Boží tělo a na Vzkříšení. A stát ať toho dbá, by všechna tato nařízení byla také zachovávána.

5. Stát má církevním úřadům propůjčovati i svou hmotnou výkonnou moc všude tam, kde učení katolické víry, jakož i mravy a plnění náboženských povinností jest ohrožováno, jen když překážky ty nedají se odstraniti jinými mírnými a moudrými prostředky v dobrotě a lásce. Proto na př. ať se trestají urážky náboženství a církve aspoň tak jako urážky všech právních osob ve státě a netrpí se spisy mravům a víře odporující.

6. Církevní hierarchie ať je osvobozena od těch občanských povinností, na př. militarismu a j., které s plněním kněžského úřadu se nedají snadno spojit.

7. Stát, který uznává majetkové právo spolků, Matic, akciových a jiných společenstev, majetkové právo všech osob právních i fyzických, ať stejně uzná i majetkové právo církve. Ať patří tedy církvi její náboženské fondy, statky atd. vůbec vše, co se jmenuje církevním majetkem. A majetek ten budiž aspoň takový, by z něho církev veškerý

náklad na správu náboženskou snadno uhraditi mohla.

Majetek tento by církevní hierarchie spravovala sama dle svých zásad a potřeb, a tato její samospráva měla by před státem zákonitou platnost. A kdyby církev správu svého jmění přenechala státu, ať se dobře a zákonitě zajistí, že se jistě a bez obtíží církvi a jednotlivcům všeho dostane, co jim patří, že tedy na př. kostely nebudou zanedbávány, kdežto místo školních budov se staví přepychové paláce, anebo že knězi aspoň tolik živobytí bude dáno, kolik má zajištěno i nejposlednější úředník a učitel, kteří žádných vyšších studií ani nemají.

Zároveň pak by bylo jistě spravedlivo, by církevní jmění aspoň, pokud všeobecnému dobru slouží, bylo prosto daně a jinak by nebylo daní přetíženo více než jiné jmění.

8. Patronátní právo ať se urovná dle zásad uvedených.

9. Štóra ať je úplně věcí hierarchie církevní; a ta ať ji dle svého úsudku, dle své moudrosti a lásky a spravedlnosti upraví a ji nepřenechává libovůli jednotlivců, a právo chudých ať při tom patřičně je zajištěno; a úprava ta ať státním zákonem se stvrdí a vezme v ochranu. Tak církev u lidu získá a nikoho si neodrazí mimo ty, kteří zásadně církvi se protíví, ať si jim slouží jakkoliv.

10. Přestoupení k církvi katolické, jakožto ku pravdě, ať se usnadní co nejvíce a vystoupení

z církve, jakožto znamení odvrácení se od pravdy k bludu, od světla ke tmě, ať se dovoluje jen za nejvážnějších okolností a z nejdůležitějších příčin.

Třeba ještě se zmíniti o poměru církve a státu k vyznáním jiným. Jak smýšlí katolická církev o vyznáních jiných?

Církev katolická dogmatickou snášelivost nikdy připustiti a schvalovati nemůže t. j. nauky pravé víře odporující ona nutně vždy za nepravdu míti musí. Avšak církev své učení nikomu nevnucuje a proto nechce, by někdo násilím k víře byl donucován, a kdykoliv se tak dělo, církev všemi silami tu stavěla se na odpor. Ona si přeje, by jen čistě mravními prostředky bloudící k pravdě přiváděni byli t. j. by jim všechna příležitost poskytnuta byla, by, chtějí-li, pravdu poznati mohli. Vždyť církev dokonce těm, kteří beze své viny a v pevném přesvědčení, že v pravdě jsou, v bludu a v nevěře trvají, blud a nevěru jejich ani za hřích nepřičítá.

Za to však církev chce snášelivost křesťanskou t. j. ona chce, bychom i nevěřící a bloudící za své spolubližní považovali, jim křesťanskou lásku prokazovali a všeho se varovali, čím bychom jim neprávem ublížiti mohli. Vinu jejich nám třeba co nejvíce omlouvati, jejich náboženské povinnosti, pokud k tomu státem oprávněni jsou a katolicismus tím ohrožen není, je nechat v pokoji odbývati, ano z nutné křesťanské lásky, aneb z občanské

povinnosti volno i některých náboženských jejich úkonů se účastniti, ale jen do jisté míry, pokud to bez nebezpečí vlastní zkázy a bez pohoršení státi se může.

Stát pak ať pamatuje vždy na to, že různá přesvědčení náboženská ani státu k valnému prospěchu býti nemohou. Proto ať nepřipouští cizích vyznání než jen, kde naprostá nutnost nezbytně toho si žádá a to ne snadno ku všem právům náboženským, občanským a politickým, nýbrž co jen nutno. Zvláště pak ať stát je odmítavý k těm, kteří největšími protivníky i katolicismu i států býti se jeví jako na př. mahomedáni, nebo zednářský atheismus a pod.

Vyznání pak, která už v státu jsou, ať stát nechá při jejich právech s pokojem, pokud státu a katolicismu nejsou nebezpečná a existence své si hájí a nároky na ni činí; ale budiž to vždy jen zlem menším k vystříhání se zla horšího.

Přijme-li konečně nevěrec nebo jinověrec nějaký úřad, s nímž je spojena povinnost, účastniti se nějakých zevnějších náboženských úkonů jako na př. doprovázeti mládež do kostela, ať povinnost tu koná svědomitě. Neboť vzal-li kdo na sebe úřad ten, vzal na sebe všecky jeho nejen práva, nýbrž i povinnosti a není oprávněn, některé z těchto povinností se sprostiti, zvláště když by tím vzrostly povinnosti jiných, k nimž oni vázání nejsou.

V takovém tedy poměru by měl stát k církvi a církev ku státu býti. Stát by stál na základech

práva náboženského a podporoval by církev dle svého nábožensky probuzeného svědomí, a církev naopak by zas plnila či respektovala všecko, čeho je státu třeba, aby se v něm zachoval pořádek a jednota.

Kdyby takové poměry mezi státem a církví panovaly, pak by zajisté všude panoval také klid. Neboť pak by vládla úplná svoboda pravdy a rozvíjela se, kdežto lež a omyl, které tak snadno vedou k fanatickým bojům a sopečným výbuchům, zůstaly by v podruží; pak by zde byl také stát pro lid a ne lid pro stát; stát by tu byl, aby lidu sloužil a jeho zájmy spravoval a ho ku štěstí vedl a ne proto, by všichni státu sloužili a státu otročili dle osudného hesla Ludvíka XIV. »stát jsem já;« a pak by žádná dobrá snaha nebyla nepřirozeně svírána do skořápky, kterou by expanse spoutané síly trhala a ničila tím hůře, tím úplněji, čím těsněji se skořápka svírá.

Než ve skutečnosti toho nemáme; takových katolických států a takových poměrů mezi církví katolickou a státem, jak jsme si tu právě pověděli, těch nemáme. V některých státech máme jen něco z toho, v jiných nic a opět v jiných pravý opak toho tak, že by to byla pro nás skoro jakási vymoženost, kdybychom všude aspoň úplné rovnoprávnosti s ostatními systémy náboženskými dosáhli.

**Skvostným dárkem na památku Svätého přijí-
mání, biřmování nebo kanonické visitace
může býti**

P. Martina z Kochemu

Prostomilá knížka

**čili k modlitbě, rozjímání i životu dokona-
lému prostinký návod pro každého.**

II. vydání.

**Přeložil se svolením nejd. k. a. konsistoře v Praze
ze dne 30. ledna 1901**

**Th. Dr. Karel L. Řehák, farář u sv. Ducha
v Praze.**

**Cena vázaného ex. .
se zlatou ořizkou . .**

**Roztomilou tuto modlitebni knižku, v krásně
v kapesním formátě v plátně vázanou, vřele
doporučí**

**Nakladatelství družstva Vlast v Praze,
čp. 570-II.**

Biřmovací

lístky.

Papírnický závod družstva Vlast má na skladě biřmovací lístky textu českého, německého neb latinského. Prodávají se 3 kusy za 2 haléře, české na lepším papíře 1 kus za 2 h. — Objednávky vyřizuje

Administrace družstva Vlast v Praze, čp. 570-II.